

Cluj. — A Szomszomsági Megintézkedések és Kereskedelmi Alkalmazottak szakmai szervezete a munkügyi miniszter 22.658 számú rendelete értelmében a szervezett zsidó vezetőségi tagjait leváltotta. A vonatkozó törvény két vezetőségi tagot érint: Dr. Lobstein Sándort és Kandel Ignácz titkárát. Vegrehajtották a kolozsvári dohánygyárban is a zsidó törvényt. Tíz gyári munkást elbocsátottak.

Tel-Aviv. — Petach Tikva közelében hal-leszt gyárat helyeztek üzembe. Eddig a külföldről importáltak ezt a cikket, amely nagyszámú a tyuktenyésztés szempontjából. A gyár alapításában a Másbír, a Hisztradrut beszerzési szövetkezete is részt vett. — Az Emek-Cheferbeli Gán-Cheferben a „Resco” 25 ház építésébe fogott. A telepen csak-szlovák eredetű zsidók laknak, akiknek egy-egy mezőgazdasági üzeme 800—1000 font beruházást igényel. — A létfenntartás költségei 12.4 százalékkal emelkedtek Palesztinában a háború kitörése óta, egy statisztikai felvétel szerint, amit a Jewish Agency szakosztálya állított össze. A legolcsóbb város Jeruzsálem, ahol 9.4%-os a drágulás, a legdrágább Haifa, ahol 13.3%-kal drágult átlagosan az élelmiszer, a ruházatok, a lakás, az orvosság és az adóterhek. Tel-Aviv, amely a háború kezdő hónapjaiban Palesztina legolcsóbb városa volt, most jóval drágább, mint Jeruzsálem és majdnem egy színvonalon mozog Haifával: 12.8%-os a drágulásának aránya, tehát meghaladja az országos átlagot. — Tel-Aviv statisztikai és gazdasági hivatalának jelentése szerint a város kereskedési nem érzik semmilyen áru hiányát, kivéve a vajot, amelynek beszerzése nehézségekbe ütközik. Ezért az élelmiszeri hivatal rendelkezési korlátozta a vaj fogyasztását. A palesztinai gyarmatú nagykereskedők szerint a vásárlások összege az utóbbi időben csökkent. A közszükségleti cikkek ára változatlan. Csupán a külföldről hozott konzervek ára emelkedett. — A palesztinai kormány rendeltetleg betiltotta a palesztinai árukitvitelt, 1917—1918-ban a zsidó Haifa, amelynek kevesebb lakosa volt, mint Tiberiásnak vagy Safednek, mintősége 1406 lelket számlált. Közvetlen a világháború után a haifai zsidó közösség rohamosan kezdett fejlődni és 1922-ben már 8745 lélekkel, a város lakosságának 35.5 százalékát tette ki. Ebben az időben más népcsoportok is gyűltek Haifába, úgy, hogy 1931-ben a zsidók csupán 31 és fél százalékát képezték a város lakosságának, bár számuk időközben megduplázódott. Ettől kezdve azonban a zsidó elem újból előretört és 1938-ban 54 ezer 118 lélekkel, a 99 ezer lelket számláló lakossággal szemben megszerzi a többséget. — Nyolcvannegy év korában meghalt Tel-Avivban Zalman Dávid Levontin, a legutolsó életben maradt bilistiek egyike. Levontin igen aktív szerepet játszott a cionista mozgalomban már abban az időben, amikor a mozgalom az első lépéseket tette az új palesztinai jövőkép megteremtésére. Jaffában térszolgálatot látott el, amely később megváltotta R. son Lecion kolónia alapítóját. Amidon Herzl megteremtette a zsidó telepítési bankot, Levontin bízta meg ezen intézmény vezetésével. Levontin egyik alapítótagja volt az angol palesztinai banknak is és ezen a téren jelentős szerepet játszott a települések fejlesztésében, a földmegváltás munkájában, valamint Tel-Aviv alapításának történetében. Az első volt azok között is, akik támogatják Palesztinában a szövetkezeti hitel gondolatát és e gondolat szolgáltatásában több brosúrát jelentetett meg. 1856-ban született az oroszországi Ussza helységben. Igen jómodú és tekintélyes zsidó család gyermeke volt. Még a déli-oroszországi pogromok előtt meghátrította őt a zsidó nemzeti ujászlású eszméje. A „Libanon” című héber folyóiratban kiáltványt intézett a zsidósághoz, amely felszólított, hogy térjen vissza ősei országába. Ő maga 1882-ben telepedett meg Palesztinában. Halálával a cionista mozgalom egyik legérdekesebb egyénisége szállt a sírba.

(Folytatás a 2-ik oldalról)

han fáradhatatlanul dolgozott tovább, hogy katonai alakulatának függetlenségét elismerjék. Energiája minden akadályt elcsépett és végül hivatalosan megalkult a zsidó légítő. Jabotinsky életének legmaradandóbb történelmi eseménye a zsidó légítő megszervezése. A légítőt a palesztinai frontra küldötték és parancsnokai Allenbyvel együtt vonultak be Jeruzsálembe. A háború után a légítőt az angolok felszámolták és ez súlyos csapást jelentett Jabotinsky számára, aki ebben a tényben nemcsak fázadozásainak eredményét látta megsemmisültni, de sértést látott benne a cionizmus egyik centrális gondolata: a palesztinai zsidó hadsereg és katonai kötelezettség gondolata ellen.

Amikor 1920-ban az arabok zavargásokat rendeztek, Jabotinsky megszervezte az önvédelmet. Az angolok tiltott fegyverviselésért 15 évi fázadozásra ítélték. Később megkegyelmeznek neki. Jabotinsky ekkor már óriási népszerűsége tesz szert. A zsidó tömegek a rendíthetetlen cionista harcosát, a büszkét, meg nem alkuvó zsidót látták benne, a nyugtalan zsidót, akiben elismerték, hogy a cionizmus egyik ősennergijája. 1921-től 1923-ig Jabotinsky a cionista végrehajtóbizottság tagjaként tevékenykedik, később azonban ellenszékbe vonul és eleven támadja a hivatalos cionista vezetőséget, melyet érhetetlennek és Angliával szemben túlságosan engedékenynek minősít. A cionista halottal különösképpen szembe fordult Jabotinskyvel, akinek főleg a Petjurával kötött megkegyelmezést veti szemébe. Jabotinsky ekkor kilép a Cionista Világszervezetből, ahova azonban rövid idő múlva visszatér. Megalakítja az élesen ellenzéki magatartást tanúsító „aktivista”, vagyis „revizionista” cionista csoportot, amely az egész eddigi cionista politika felülvizsgálását követeli.

A revizionista csoport és a cionista tábor többi része közötti ellentét az idők folyamán mindinkább kimélyülnek és amikor a calaisi revizionista konferencia kimondja, hogy a párt iránti fejelem éjhbreváló, mint az általános cionista mozgalom iránti fejelem, úgy látszik, hogy Jabotinsky vezetése alatt álló revizionista párt és a cionista mozgalom között a megértés és az együttműködés hidját véglegesen felégették. Jabotinsky utólagja az 1933. évi prágai kongresszuson vett részt. Nem sokkal később a revizionisták kilépnek a cionista szervezethez és megalkakítják az ujcionista szervezetet. Jabotinsky híveivel együtt fáradhatatlanul agitál, buzdított és igyekezett híveket szerzeni új szervezetének. Felkereste az összes zsidó centrumokat, beszédeket mondott, cikkeket írt, tárgyal, vitakozott. A hatalmas munka felőrlte egészségét. A zsidóság tragikus helyzete miatti gondok Amerikába vezették, ahol egységes zsidó frontot igyekezett összehozni a cionista ügy védelmében. Lelkében a nemzeti megújulás romantikájának egész szépsége élt. Hőszi zsidó volt, akinek gerincességét tisztultabb és magasabbrendű emberiség táplálta. Erdélyi zsidóságának kijutott az a megfeszítettség, hogy kétszer is — 1931-ben és 1938-ban — vendégül üdvözölhette és megismerhette zsidó lelkének magasztos pártosát, szavaival rendkívüli varázssát.

A mai válságos időkben az egész zsidó nép fokozott mértékben fogja érezni a reményesség érelőjének, a nemzeti akaratot istápolójának és lángtelki buzdítójának hiányát.

ALADDIN és CONTINENTAL
Petroleum gázlámpák 2000 gyertyafényig
Garantált bel- és külföldi

Petroleumgázlámpázók

Eredeti DAIMON szobalámpák olcsón.

Megjöltek a szabadalmazott **lorta- és kuglófsütők** aragázlókon, petroleumon használhatóak. BÉL mindenféle tűzőre és lémpára. ELEMÉR rádióba, szobalámpába, Villanykörtek.

Aladdin kárpát
Ing. Juhon Ernő Oradea, Avram Iancu 22. Postaépu'et

A talmud örökszeptanításai Ah hó kilencedikéről

A templom Ah hó 9-én gyulladt ki és 10-én már csak csupasz falai maradtak. Amikor javában lángolt, a panok a kulcsokat az ég felé dobták és így kiáltottak fel:
— Visszaadjuk a kulcsokat neked, ott fenn, a magas égben, minthogy megbízhatatlannak bizonyultunk Házaod őrzésében.
Ekkor egy kéz nyúlt ki a felhők közül s átvette a kulcsokat.

A panok a lángok közé vetették megukat. Nem akarták túlnéni a templom pusztulását.

Jeruzsálem elfoglalásával s a templom pusztulásával a zsidóság történelmének egy fontos szakasza lezárult. A zsidó nemzet azonban ennek azonnal nem ébredt tudatára. Benn a városban átlátszó volt a gyász.

A farizeusok száraz tettek fogadalmat arra, hogy többé soha sem esznek húst és nem isznak bort. Ezeket Rabbi Józsuá felkereste s megkérdözte tőlük:

— Fiám, miért tartózkodtok a bor s a hús élvezetétől?

— Együnk-e húst, amelyből nem kerülhet az oltára áldozat, ígyünk-e bort, amelyből nem áldozhatunk az Ések Urának? — felelték.
— Ha ez tartózkodástok megvárásáza, úgy tartózkodnotok kellene a kenyér, a gyümölcsfelétek s a víz élvezetétől is, mert azokból is kell áldozatot bemutatni — mondotta Rabbi Józsuá. — Én azonban azt hiszem: nem kívánja ezt tőlünk az Ur. Gyászoljatok, hiszen nem-ágyazolni lehetetlen, de ne terheljétek a közösséget olyan áldozatokkal, amelyek a többség képtelenek.

Rabbi Jochanan ben Zakkai, a synhedrion elnöke, még súlyosabb nyilatkozatot tett:
— Ha elpusztult is a templom — mondotta — mutathatók be áldozatok, amelyek kesves fogadtatásra találnak az Ur színe előtt: Cselekedjétek íó!

... Az országot a pusztulás és a züllés utáira kerül.

A nagy rabbi Eliezer tanította:
— A bölcsék egyenrangusok lettek az írástudókkal, az írástudók a néptanítókkal, a néptanítók a kéznépkel s a köznép színvonalára végtelenül szállved. Senki sem tanul, senki sem kérdez. Csak az Ur színe vigyáz reánk s év meg a telics pusztulástól.

Rabbi Józsuá beszélte:
— Amióta a templom elpusztult, nincs nan átok nélkül, a harmat nem válik áldássá s a gyümölcsök nincsen zse többé.

A zsidóság ellenségei azt a következtetést fűzték a város s a templom pusztulásához, hogy ezzel a zsidóság hivatása betelt.

Izrael nagyjai mindenben küzdöttek az ellen a feloldás ellen.

Ime egy kis történet erről:
Egy pogány megkérdözte Rabbi Józsuát:

— Jeremiásban meg vagyon írva, hogy a panok és a levítők áldozatainak bemutatása sohasem fog megszűnni. Hogyan érjük ezt, Rabbi? Hiszen most lehetetlen áldozatok bemutatása.

— Nem lehetetlen — felelt a bölcs. — És Jeremiás szavai ma is teljes mértékben érvényben vannak. Meg vagyon ugyanis írva Mózesben, hogy a szent könyvekkel való foglalatokhozóds évenlő az áldozattal s meg vagyon írva a zsidótelekben az is, hogy nem áldozatokkal akar az Ur, de fő cselekedetek.

A zsidó bölcsök tulnomó többsége magáéva tette ezt a feloldást.

Sőt olyanok is akadnak, akik úgy fogják fel Jeruzsálem pusztulását, mint Isten ajándékát, Izrael fennmaradásának új zálogát.

Rabbi Osáia mondotta:
— Nagy főtéteményben részesítette az Ur Izraelt azzal, hogy fiait szét szórta az egész világban...
Rabbi Eliezer íentlása:
— Izraelnek azért kellett számkivetésbe mennie, hogy a zsidó hitet felvevők száma megsokszorozódjék...

Jó izletes orlőb. kóser házikoszl kihordásra is Berger bodegájában
Timisoara IV. Preier 2.

BUN DE IMPRIMAT.
„GRAFICA”, ORADEA

NÉPÜNIK

Főszerkesztő: Wasserstrom Sándor

ORADEA

Felöl szerkesztő: Leitner Zoltán

Sabosz Nachamu...

Zsidók, ti csak menjetek előre...

Írta: KISS ARNOLD, Jörabbit

Az ősi szentély pusztulásáról, az Isten-gondolat földretaposásáról pergett a sirató könnyűnk.

Igy pereg ez már évszázadok óta.

És a romballullott eszményeknek halottukból való föltámadását hirdeti telénk mindig új viaszalások szombaitján a pr. felai lángjega.

Igy viaszal ez már évszázadok óta és a Nachamu lilegetése el nem újul gyötört zsidó szivekben sohasem.

Oh, ti verődők, leqnapot-sirató, holnapról-reszkető testvérek, ma még quany-vihoqstól és szitoküvöltéstől körülzúgyott othhonaitokban, akik a megszokott drága tájakban gyönyörködtek, bár könnyes szemmel, s ti, hazállanságra kergetett, vándortutakon bolygó idegen halárkapukon kopogtató, tenegrek éjszakai hullámain a sors bizonytalan sölétibe, akik viszték el-apadt orcajú hitveseiteket és özölt özként remegőtagu gyermeketeiket — nem látjátok-e az elborult égen, a haragos fellegek között elővillanni az örök viaszalás csilagait: Nachamu! Nachamu?!

Gyászra, siralomra van joqotok. Az egyetlen biztos joq, amit soha el nem vetitek tőletek.

Titusz lángok pusztították el a szentélyt. Ollára széltörött, áldozatát kikaqaták.

Hát a ti szentélyetek újra meq újra nem homvad-e el?

A szentély. Az emberi testvériségben való hit. A szentély. Az utolsó páruq kijutó egyenlő joq sértetlenség. A szentély. A lelkek. A lelkek. A gyermeketek ártatlan-hittü lelke, amely a mennyországba a legesőtebb pokolba zuhant olyan hitelen vártallanul? A szentély. A szörnyűség, amelybe beleörülünk, hogy ártalmat lehetünk a drága, az egyetlen, az édes földnek, amelyből vételett az apánk élet-pora, az édesanyánk lobaqó szíve, s amelynek egyik sokat hanoztatott kitétele ellen a legélesebben kell tiltakozzék az itteni zsidóság.

Ille Radulescu lequtóbbi cikkében újra azt hanoztatja, hogy Románia lakosságának 10 százalékát teszik a zsidók, összesen 1.700.000 zsidó lakik meq mindig itt és Bessarabiá és Eszabukovina elvesztésével a 2.000.000 zsidóból mindössze 300.000 került el más impérium alá. Lehetséges, hogy ott 300.000 zsidó lakott, de az ellen a leqhatározottabban tiltakozni kell az ittlelvő zsidóságának, mintha 1.700.000 volna ma a számunk.

Éq a szentély újra. A meqálázottságának, a „hepp-hepp” zsidalomnak Titusz-ívei alatt görnyedve vánszorgnak újra. Lán-

qoktól, a gyűlölet lángjaitól vörös körötlünk az éq alja körös-körül.

Éq a szentély. Nemcsak a mi szentélyűnk. Az emberiség szentélyét gyujtotta tüze az Internokból áhullott csöva.

De halljátok-e Józsuai, fölsikoltani a halhatatlan Eszajási szözoat:

Viaszaljátok... viaszaljátok az én népemet?!

A túló lépteitek mögött minden sikoltásunkra bánatolom, minden, szívűnk fölé tett kézzel való esküvésűnkre quny és kéltelkedés. Mégis a szentélyt föl lehet gyujtani, de elhamvasztani sohasem.

Mert ha ezt is lehetne, az Isten is meq lehetne ölni. Viaszalódjátok... mert ha ez a ti szenvedésetek meq nem számít, ha az igazság föl nem támad, ha ez az éjszaka el nem mulik, akkor nincs, akkor nem élhet az Isten. De az Isten él. Nélküle halott por és bula véletlen az egész világ.

Könnny a szivetekben. Régi barátok, régi ismerősök elfordítják előletek a fejteket, ha veletek találkoznak. Zsidók vagytok. Meqálának. Ugyanolyan ömlő vérből, sirbahrvadó porból teremtet emberek, mint ti vagytok: lenéznek titeket.

Viaszalódjátok... Titeket sziven lehet rugni, de nem lehet megalázni. A fej-

teken a tíz iqe koronája, a lelkeitekben a világprófétaq parazsa, s a dalaitokat, a szoltáraitokat viláqqa vitte a halhatatlanság. Minden zsidót el lehet égetni, aqyon lehet vágni, de a zsidósáqot sohasem. Ha az utolsó zsidó is kiveszne a földről, a zsidó gondolat akkor is élne meq tovább halhatatlanul. Mert a zsidóság: egy Isten-ség, egy emberiség, egy testvériség.

Viaszalódjátok... futnak körötlököl a riadtak, az özöltek, az új maranusok. Ok se szabadulhatnak. Utánuk szimatol a quanu, a meqvelés. Hadd tussanak, hadd megküljenek. Lélekbem százzor vissza fognak zarándokolni az elqagyott zsidó oltárokhöz, s nem lesz nyugtúk az új oltárok előtt. Ti menjetek előre, akik híven kiltartotok. Nincsen szentebb erő ezen a földön, mint ártatlanul és meqácsölten szenvedni.

Viaszalódjátok... Híqyjétek az eleven, a soha nem szunnyadó Istenben. Híqyjétek az igazság föltámadásában. Híqyjétek a sötét ködök széjocsislásában. Híqyjétek az örök szenvedők igazságának újra elővetelében, híqyjétek az emberi lélek jóságában, a szeretet sírból való föleszmélésében, híqyjétek a prófétaqhirdelte igazságok örökkévalóságában, híqyjétek az örök szépségek varázsában, dalok és qonddolatok zengésében-zugásában, híqyjétek a régi, testvériséget hirdető szözoatokban, híqyjétek prófétaqk és költők ember-szabadsáqért liheqő örök énekeiben, fusstok csak tovább a „bélyeges szent sereqben” és híqyjétek a zsidó qenius szölyomórtében.

Bármerre vezessen is az Isten akaratá: békésébb, iqazabb utakra, vagy halálsorompós, özölt ösvényekre, utolsó imánk is az legyen, hogy Isten áldása, Isten viaszsa legyen zsidó népűnkön!

A „Porunca Vremii” még mindég 1.700.000 zsidóról ír

Dacára annak, hogy a kormány meqjelentette a zsidótörvényt, a „Porunca Vremii”, ez a szélsőségesen zsidóellenes új-ság, amelyet dr Ille Radulescu szerkeszt, meq nem enyhítette azt a hangoq, amelyet a zsidósáqgal szemben használt. A románai zsidóság meqedződött már ezzel a hangoqal szemben, de a „Porunca Vremii” egyik sokat hanoztatott kitétele ellen a legélesebben kell tiltakozzék az itteni zsidóság.

Ille Radulescu lequtóbbi cikkében újra azt hanoztatja, hogy Románia lakosságának 10 százalékát teszik a zsidók, összesen 1.700.000 zsidó lakik meq mindig itt és Bessarabiá és Eszabukovina elvesztésével a 2.000.000 zsidóból mindössze 300.000 került el más impérium alá. Lehetséges, hogy ott 300.000 zsidó lakott, de az ellen a leqhatározottabban tiltakozni kell az ittlelvő zsidóságának, mintha 1.700.000 volna ma a számunk.

Csodálatos, hogy a leqoqaktabb tudomány ellon követik el a leqótebb hamisi-

tást. Az 1930-as népszámlálás szerint, meqlyet Sabin Manuila állított össze, meqfelelő apparátus iqénybevetelével 768.000 zsidó ittlétét állapította meq. Ebből az elkerült orszáqrészek zsidóságának levonása után ma nincsen több zsidóia Romániának, mint 480.000 lélek. A „Porunca Vremii” tehát 1.200.000 lélekkel többet mond, ami nem felel meq a valósáqnak. A zsidósáqnak ez ellen tiltakozni kell.

Azt kellene kérni illetékes zsidó ténnyezőknek, hogy hajtssanak véqre most egy szigorú zsidó népszámlálást olyan erőkkel, akikkel szemben Ille Radulescu is befolyással bír. De objektívek leqyenek és ne részrehajlóq. A zsidósáqnak tiltakozni kell az ellen, hogy néqyszerese nagyobbítják számát minden ok és indok nélkül. Elvégre a zsidótörvény hatálya, akár annyi zsidóra terjed ki, amennyit mi mondunk, akár annyira, amennyit Radulescu mond, véqeredményben teljesen mindeqy. De a valóság ilyen nagymértékű elferdítése iqazsáqatlan.

Mi lesz a zsidóörvény áldozataival?

A zsidóörvénnyel kapcsolatosan a közeljövőben a megoldandó problémák olyan sorozata adódhat, amelyekkel foglalkozni elsősorú kötelességünk. Minél jobban megismerjük a törvényt és annak intencióit, annál inkább el lehetünk köszölni arra, hogy a zsidóság körében fokozódni fog a tanácsatlanság.

Ezek és ezek, sőt tízezrek várnak majd umutalást a zsidóság vezetőitől és nem hónapok, hanem órák alatt kell majd cselekedni, hogy a romániai zsidóságot átmentsük a jövőre. Kettős feladat vár a zsidóság vezetőire. Az első feladat: a szociális gondoskodás, a másik: a korszerű, célirányos karitatív munka.

A szociális gondoskodás lényege az, hogy a foglalkozásukat elvesztők ügyével kapcsolatosan a fiatalabbak számára minden lehető eszközzel elő kell segítenünk az áttelegeződést. S ennél a kérdésnél arra kell gondolnunk, hogy ezt a munkát már azuccán lesznek, hanem módot kell keresni arra, hogy esti tanfolyamokon gyakorlati foglalkozásokat sajátíthassanak el. Különösen a nagyobb városokban kell ezt azonnal megkezdeni. A nyelvtanfolyamoknak is meg kell indulni intenzív formában dacára annak, hogy jelenleg kivándorlásra nem gondolhatunk. Az idősebbek számára is gondoskodni kellene, hogy miképpen lehetne kis egzisztenciák létesítésével segíteni rajtuk. Új munkakalkulációkat kell keresni, amelyek nyitva állanak számukra, amelyekből a törvényes rendelkezések nem tartják távol őket.

A felnövekvő ifjúságnak gyakorlati pályákra történő céltudatos előkészítése is fontos feladat. Kísipari és mezőgazdasági pályákra kell terelni az ifjúságot. Hatalmas farmokat kell létesíteni, nem magánkezelésűekből és nem egyes intézmények támogatásával, hanem az egyetemes erdélyi zsidóság kell módot találjon arra, hogy szállók, birtokok és egyéb megfelelő eszközök birtoklásával a zsidó ifjak százáit, sőt ezreit képezze ki megfelelő kertészeti, baromfitenyésztési, állattudományi módszerekre. Nem hinnénk, hogy még a kormány támogatását — erkölcsi támogatását — ne lehetne megszerezni erre a célra.

Fel kell szüntetni az iparosokat és kereskedőket, akik egzisztenciájuk folytatásához rendelkeznek még a megfelelő kézzel, hogy adjanak módot arra, hogy négy középiskolát végezzék ifjaink számára tanulhassanak. Ezt az akciót is azonnal meg kell indítani szisztematikusan és központi irányítás mellett.

PÁLYAVÁLASZTÁSI TANÁCSADÓK LÉTESÍTÉSE.

Értekezletre kell hívni a szállókat minden városban, hogy megbeszéljék velük, miképpen kell gyermekeiket gyakorlati pályákra nevelni. Ezzel kapcsolatosan pályaválasztási tanácsadókat kell létesíteni. Ezeket képességvizsgálattal kell egybekötni. Ezekben a tanácsadóknak szakemberekkel meg kell vizsgáltatni egyenként a négy középiskolát végzett ifjakat, de a maturaévtől és is igyekezni kell mindegyiknek képességeinek és hajlamainak megfelelően a felkínált gyakorlati pályák valamelyikére irányítani. Erre példa lehet az a nagyszabedű kezdeményezés, amely erdélyiszerbe szövetségtanulmányok létesítését indította be.

Az ifjúságnak gyakorlati pályákra

való terelését már az iskolákban kell megkezdeni. Főleg a zsidó iskolákban. Gyakorlati pályákra előkészítő osztályokat kell megnyitni, de ha lehetséges, már most szeptemberbeni Most már — sajnos — sok zsidó intellektuál fog ráérni arra, hogy inkább foglalkozzék zsidó tervekkel és munkájukat — honorálat kell igénybe vegye a zsidó közösség.

KARITATÍV MUNKA INTENZÍVEBBÉ TETELE.

Korszerű, célirányos karitatív munkát is végezni kell. Ennek beindítására azért is van szükség, mert az itteni zsidóságra várható súlyos idők a karitatív feladatok munkaterületét is erősen megnövelik úgy, hogy valóban elérkezett az utolsó pillanat, hogy erre a munkára is megfelelően céltudatosan és ésszerűen kidolgozott tervek álljanak rendelkezésre, hogy ne kényszerüljünk ötletszerű megoldásra.

Ki kell építeni még jobban a család- és gyermekvédelmet. Családgondozás, csecsemővédelem, patronázs-munka, napközi otthonok to-

Szociográfia, — amely tanulsággal szolgálhat

Kétségbeejtő nyomor mindenfelé...

Akik azt hiszik, hogy a zsidó nyomor nem nemzetközi, akik úgy érzik, hogy mindenkor a cukrászdák és klubok meg kávéházak néhány jóléltől zsidó asszonyában kell lássák a zsidóságot, azoknak szól ez a cikkünk. Zsidóknak és nemzsidóknak egyaránt.

Napjainkban nem sok súlyt helyeztek arra, hogy a tisztánlátáshoz elengedhetetlenül szükséges zsidó szociográfiai feladatokat is tisztán lássuk. Ne csak azt a néhány kivételzett ízeit, vagy százat, akik még ma „az élet neves oldalán járnak”, hanem azokat, akik a nyomortanyákon szenvednek és bizonyítják a retetű zsidó nyomort. Nekünk nincsenek felkutatónak, akik a talvak népének nyomorát világítanak meg, nekünk városkutatók, illetőleg gettókutatók kellene, akik becsületesen megírják, hogy mit is látnak a zsidó tömegek lakásaiban, üzleteiben és műhelyeiben. (Már akiknek van üzletük, vagy műhelyük. De — sajnos — sokan vannak, akiknek bevévő felajuk sincsen.)

A fiatal zsidó intellektuelleknek gyönyörű és magaslatos feladat volna zsidó közösségek egész alatt megismerini Erdélyben a szociográfiai felvétel, amely bizonyítandó, — amit mi régen tudunk és hangoztatunk — hogy a zsidó tömegek ma is félmintstelen-ségben vagy kimondottan nyomorban élnek.

Budapestben fiatal zsidó írók, intellektuálisok, kereskedők vállalkoztak arra, hogy bejárják a legsűrűbben lakott zsidó utcákat és behatolnak a zsidó nyomorúság legsötétebb zugáiba. Ezekből a szociográfiai felvételekből mutatni kellünk néhányat, hogy az erdélyi zsidóság létszáma, mennyire „nemzetközi” a zsidó nyomor és a budapesti Dunapart luxushotelljei mellett, meg a pesti zsidó Jónáról fentartó ellen-séges sajtó ellenére mi is rejtezik a budapesti bér-lakások zugáiban.

Király-utca 7. H. K. munkanélküli és családja. A család és kilenc gyermeke szűk udvari szobában tengődnek. Két ágyrajáró is található ott. Amikor az adatléptellett megbízott ott jött este, tízenegy zsidó ember fektött egyetlen szobában.

Grassalkovich-utca 12. K. Zs.-né egyszobás lakása. Az asszony férje a világháborúban elesett. Tízennyolcan laknak egyetlen helyiségben. Legtöbbjük

vábbi kiéplése és fenntartása kicsinyek és iskolásgyermekek számára. Tanulóotthonok fenntartása iskolásgyermekeknek.

Egzisztenciális segítés a karitatív munka körében. Ide tartozik az egzisztenciát veszített segélyezése és gondozása, a munkanélküliek elhelyezése, továbbá hitelnyújtó intézmények létesítése és a meglévőek erős kézbe való vétele.

Munkaképtelenek ügyeinek intézése, tehát szegénygámolás, szerelhetetlen, népkonyhák létesítése ott, ahol nincsen, ahol pedig van, a vezetésnek olyan kezébe való letétele, amelyek a mai időknek megfelelően gondolkodnak és nem az 1900-as évek szellemében akarják a „szegények ügyét felekezetre való tekintet nélkül” megoldani. Most mást követel az élet ritmusa és akik nem állnak meg, azok vonuljanak vissza jól megérdemelt pihenőjükbe. A Népkonyhák tervezési kiéplése úgy, ahogy azt a mai idők megkövetelik.

Ezek csak hirtelen odavetett tervek, amelyeket azonban egy összehívandó nagy értekezlet kell részletes tárgyalás alá vegye. Csak azt kérjük: hol vannak azok, akik mindezt felismerik, átérzik és rögtön hozzálátnak a munkához. Egy napi késedelem — behozhatatlan kár: okozhat. Hol vannak erdélyi zsidó vezetőifjaink?

Ágyrajáró. Az ágyrajárók fillereiből telteti az Ágyrajáró az életét. Az egyik ágyának nagy bértörpe van: anya, négyéves gyermek, nagynéni és nagybácsi.

Dob-utca 19. R. A. munkanélküli lakása. Férj, feleség és nyolc gyerek, összesen tízen egy szűk szobában. A gyerekek közül kettő beteg. Naponta egyszer kapnak üres levest. Ha egy héten belül nem fizetik ki a többhónapos lakbérhátralékot, kilakoltatják a családot.

Dob-utca 14. első emelet. K. K. egyszobás lakása. Férj állás nélkül van, feleség időnkint foltózással keresi a megélését. Öt gyermekük van. Heten laknak egy helyiségben. A gyermekek naponta egyszer esznek. Sokszor akkor is csak hideget.

Rombach-utca 9. S. A. kifutó. Kétszobás udvari lakás. Egyik szobában a kifutó, felesége és hét gyerek laknak. Tehát kilenc személy. A kifutó heti keresete legfeljebb a lakásbére elég. A hét gyereket albrőlök tartásával élelmizik. A másik szobában tehát hét albrőlök lakik. Egyetlen lakásban tízhat kol-dusszegény zsidó.

Nefelejts-utca 27. L. volt tisztviselő. Legutolsó időben kifutó volt, de nem bírta a lába. Javarszét ágyban fekszik. Négy kisgyermek van. Rettenetesen nyomortanyák.

Augusztia-telep. H. M.-né. A munkanélküli asszony-nak öt gyermeke van. Mind az öt beteg. A férj nem él. A gyerekek egyszer naponta kapnak levest. A hat személy lakóhelyeül szolgáló szobában szélsően gyögyulhatnak meg a gyerekek.

Igy néznek ki a „gazdag budapesti zsidók.” És — sajnos — mi tudjuk, hogy a „gazdag erdélyi zsidók” helyzete sem sokkal jobb. Hasonló tömegnyomor van a mi zsidótelek utcáiban is. Nyomor, nyomor, a legkétértébejebb nyomor mindentel. Valjón a salumarei, nagyvárdai, kolozsvári és többi városbeli zsidó szociográfusok mennyi hasonló nyomortanyát foghatnak látni, ha megkezdik munkájukat? Mert azt, hogy meg kell kezdeni — minden kétségben felül áll. Minél előbb, minél nagyobb erővel. A szociális és karitatív munka mellett, ez is egyik legégetőbb kérdése a mai erdélyi zsidóságnak!

Egy váradi fju, aki a francia hadsereg bátor katonája volt

Kohn Elek és Kohn Andor. Nem olyan nevek, amelyek romantikus regényekben mint francia katonák szerepelnek. Ezeket a neveket nem így szokták emlegetni a régi világban. De most olyan időkben élünk, amikor semmi sem sablon. Így a Kohn névvel kapcsolatosan már azt is elképzelhetjük, hogy francia katonaként kapott a nemrég lefolyt háborúban. Nagyvárdai zsidó fiúk ezek, akik ambicionáltak, hogy künn a nagyvilágban érvényesüljenek. Elindultak a Koros parjáról, mert a Szajna menti metropolisban akartak egzisztenciát teremteni maguknak. Ez sikerült is nekik, de jött a háború és mert francia állampolgárok voltak, — akik már ott katonakodtak, — a háború kitörésekor bevonultak ezredékhöz, amint az most érkezett leveleikből kitalálhatjuk. Kohn Elek azt írja többek közt, hogy mint a 208-ik tüzérezred katonája, hadikeresztet kapott a bronzsillag-csal, míg tivére, aki jelenleg a spanyol határ mentén levő ezredénél szolgál, szintén közli, hogy életben van, dacára annak, hogy „voltak idők, pillanatok, vagy hosszú órák, mikor hihetetlenül közel voltak a halálhoz.”

Ma már arról írnak szüleiknek, hogy lassankint leszerelnek a katonák és újra elfoglalják helyüket a polgári életben. És, amint írják, remélik, hogy újra támoqatni fogják tudni szüleiket „úgy, mint régen.” Mert a hűség zsidó gyerekszív dobog a Látor katonazubbony alatt is, amely fölött ott díszleg már a francia hadsereg kitüntetése. Ami még akkor sem lebecsülendő, ha pillanatnyilag egy megvert hadsereg is az. Elvégre a leadicsebb mulattal rendelkeznek és a grand-amée és népek életében is történnék olyan tragédiák, amint amilyen a mostani. A franciák azért mégis kiheve-

Különös jelenetek a zsidók történetéből

Párisban vagyunk 1789. év őszén. Onök tudják, mit jelent ez az esztendő. Ez az esztendő jelenti a francia forradalom évét. Még a forradalom első évében vagyunk, midőn a franciák királya még palotájában lakott, de már Párisban az a testület, mely az emberiség jogairól indított harcot: a francia konvent, a nemzetgyűlés már összeült. Ennek székháza és terme úgy volt építve, hogy az elölki emelvény alatt volt egy rácszat, mely az utcára nyíló kapuval volt elzáva, itt szokták megjeleni a köznép küldöttei... az utcáról.

Egy napon, 1789 október 19-én jelentette az elnöknek Grégoire abbé, hogy a párisi zsidó küldöttség van itt és bebecsátatást kér. Bebecsátják, megnyitnak az ajtók és a nemzetgyűlés rácsainál különbséget jelenik meg. Tizenhét ös ember talisban, az egyik törát hoz a kezében. A vezetőjük, Isaac Beer laboral a francia nemzetgyűlés előtt és azt kéri: — Bezáratok bennünket a gettóba, évszázadokkal ezelőtt, korlátozással, sőtességgel vettek körül, most itt van a hajnal, könyörögnék előttetek, nyissátok nekünk a szabadulást ajtóit.

rik majd ezt is. S akkor majd nem csupán azt fogják szégyelni, hogy letűnt a hadidicsőségük, hanem azt a Vichyben kiadott rendelkezést is, amely szerint „zsidók, négerék és félvérek” nem mehetnek arra a területre, amely a németek megszállása alatt van. Így megtörténhet még az is, hogy a kitüntetett Kohn fiúk sem mehetnek vissza Párisba, — ahol családjuk várja őket, — hiába ékíti mellüket oly szép kitüntetés. Mert a „néger-zsidó-félvér” bélyeg sűti rájuk az emberi gyűlölet, amely még a bátor kiállást sem honorálja most, a zsidógyűlöletnek ebben az érthetetlen és iurena korszakában.

Lakosságcsere - és Palesztina

Mostanában sokat írnak, beszélnek, sőt cselekszenek is az országok közötti lakosságcsere érdekében. Ezen a téren rendkívül sok történt az utóbbi évtizedekben. Így a török-görög lakosságcsere volt nagy dimenziójú, s legutóbb a németek végrehajtott lakosságcsereje Tirolban, meg a balti államokban. Sőt Bessarabiából is hazaviszik majd a németeket. De lakosságcsereről beszélnek más viszonylatban is. Ezer a kérdéshez nem akarunk és nem tudunk hozzászólni, ez nem a mi hatáskörünk.

Ezzel szemben emlékezünk arra, amikor egy-egy zsidó palesztinófil politikus, vagy szornaliszta meapendítette az araboknak teljesen arab országokba való telepítésének gondolatát, akkor milyen lelőhőrdülés követte ezeket a szavakat és megnyilatkozásokat. Jól emlékezünk, akkor külföldön „bizonyos” sajtó a legnagyobb lelőhőrdőssel írt arról, hogy meqint milyen „zsidó-perfidia” az, hogy a Palesztinában élő arabokat el akarják szakítani szülőföldjüktől. Holott, akik a kérdést felvetették, bizonyították azt is, hogy az áttelepítendő arabok jobb életkörülmények közé kerülőnek, mint éltek eddig. De Jupiternek minden szabad — a zsidóknak semmit. Pedig nem is vagyunk „ökrök”, hiszen a ökrök volnánk, akkor kábitási kötelesek alá esnénk. De bennünket már nem is kábitának, hanem minden földalomalmal együtt eszméinket rá az igazságra.

Nekünk már ezt a lakosságcsere eszmét sem szabad propagálni a zsidóknak.

Az esküvődön én is ott leszek, Hidd el, semmi rosszat nem teszek. Csak eszedben juttatom még egyszer, Arckrém puderben van egy csodaszor SULFAMYLL!!!

holott, ha volna még a világon egy csipetnyi igazságérzet, akkor legalább Palesztinát adnák nekünk, lakosságcserevel vagy anélkül. De adjanak végre egy területet, mert ha vitatják azt, hogy itt vagy amott nem élhetnek a születés és évezredes jog alapján, legalább adják vissza ősi földünket, mert ezt a jogot nem hagyjuk elvitatni fölünk. Még abba is beleegyezünk, hogy az európai zsidók menjenek Palesztinába és onnan jöjjenek cserébe az arabok — ebbe a boldog, civilizált Európába!

Litvánia az új impérium alatt

A balti államokból az orosz okkupáció óta nem jönnek hírek. Csak szórványosan és azok sem kimerítőek. A legújabban kiszivárgott értesülések szerint Litvániában a zsidó újságok továbbra is megjelennek. Az „Ose” és az „Ort” jótékonyasági egyesületek tovább is folytatják működésüket, sőt a hírek szerint egészségügyi miniszternek egy dr. Kagan nevű zsidó férfit neveztek ki. Vallásos zsidó körök nincsenek elragadtatva miniszterétől érhető okokból. A litvániai zsidóság különben nincs elragadtatva az új impériumtól, de nem anyagi okok miatt, hanem mert a vallással szemben negációval viselkednek. A litván zsidóság anyagi helyzete nem romlott nagyot az impériummal, mert a 200.000 zsidó lakos túlnyomó részében kisiparos és kiskereskedő, s így a Tőke elleni harcban nem éri őket halálos csapás. Viszont szellemiek terén egészen más a helyzet. A litván zsidóság mindenkor a zsidó szellemi élet legcselebb rezervoárium volt. A legkötőbb szellemek indultak el onnan és a „litvak” ész, a nagyszívű befogadóképességű szellemi habitus mindenkor tisztelt volt az egész zsidó világban. Nem csupán kitűnő tanulási, hanem a világi lére „lévedt”

lehábsuri hátrát, akkor a határon lőborotváltak a szakállát. Ennek az előzménye az volt, hogy egyes német uralkodók kiadták egy rendeletet, hogy zsidóknak nem szabad szakállt viselni. Ezzel szemben állt az a hábsburgi rendelet, melyet a türelmes József császár is aláírt, hogy a zsidóknak szakállt kell viselni. Ilyen állapotban volt a zsidóság néhány mértőlőnyire, keletre Franciaországtól...

A francia forradalom teljesen átalakította Európát. A francia forradalom következtében a zsidóság emancipációját az egész művelt világ végé kellett hajtani. A franciák kezdték és a németek követték őket követni példájukat. Napoleon csapatai zászlóiban magukkal vitték mindenhol a zsidóság egyenjogúsításának ügyét. Megtörtént Frankfurtban, ahol a frankfurti konzervatív polgárság legjobban ellenzi az egyenjogúsítást, hogy egyik napról a másikra megszűnt a középkor. A frankfurti események Poroszországban folytatódottak. Az európai reakció középpontja volt itt: zsidó csak úgy lakhattak bizonyos számon felül, ha mint alkalmazott vagy család-jelentette be magát. Mendelssohn is mint „könyvelő” volt bejelentve, Berlinben, különben nem tűrték volna meg ott. De ennek is el kellett múlnia, az emancipáció haladt tovább és elérkezett oda is, ahol legjobban félték az emancipációt: Bécsbe. Ott uralkodtak a legkülönösebb állapotok a francia forradalom idején. Bécsben meg volt adva egy bizonyos szám, amelynél több zsidó nem házasonthott.

II. Ez arra vezethető vissza, hogy az osztrák uralkodó...

litván zsidók is nagyszerű szellemi kvalitásokról tettek tanuságot.

A négy leghatalmasabb keleteurópai Talmud-iskola megszűnt. Kettő volt Lengyelországban, Lublin és Mir és kettő, névszerint Slobotka és Telschi Litvániában.

Akik razziára várnak...

Egy régi treia jut eszünkbe, amely mélysegesen jellemzi bizonyos emberek mentalitását. Egy nem éppen elsőrendű kávéházban régen ülnek az esztálnál és karvázáltak. Az egyik a jatsók közül folyton veszt és működésbe lépés, allandóan a barát felé sandít.

Tudnillik, amikor razzia van ezeken a helyeken, mindenki összeceppja a lapokat és menekülni igyekszik. Már pedig a vesztő fél nem tud másképpen szabadulni a fizetési kötelezettség alól, csak ha bekövetkezik a nem várt deus-ex-machina — a razzia.

Miért mondtuk ezt el? Mert a zsidó életben, sőt még a kereskedelmi életben mindig többen igyekeznek úgy megszabadulni a kötelezettségek alól, hogy — razziára várnak. Hátha jön valami rendkívüli, s nem kell fizetni, nem kell eleget tenni a kötelezettségeknek.

Hallottunk olyanokat, akik nem akarnak hitközségi adót fizetni! Mire várnak? Razziára! Tudjuk magunk is, hogy vannak számosan, akik nem fizetik ki az uszágok előfizetési díjait? Mire várnak? Razziára!

Holott ez nagy felelőtlenség és megcsúfolása a rendnek és a folytonosságnak. Senki ne várjon a „razziára”, még ha vesztésben is van üzletileg, vagy más terrénben, mert nem tudja, a „lapjárás” nem-e változik és razzia nélkül is — nyerni fog. Mindenki teljesítse a társadalommal szembeni kötelezettségeit. Ma még inkább, mint valaha!

hódoltnak rendkívül szívóknak felelt, hogy a zsidók el ne szaporodjanak. Innen származik az a régi enckdóta, mely azonban a történelmi fejtevések során igaznak bizonyult, hogy I. Ferenc császár a nála tisztelő bécsi zsidó kiküldötteknek azt mondta: „En védeni fogom Önöket, csak egy kérésem volna Önökhöz: ne sokasodjanak.” Bécsben is csak úgy lehettek zsidók, ha valóban egészen filikus és fontásziikus eszközökre voltak szorultva, hogy ottléteiket biztosítsák. Mint hogy hírlaink ott csak mint „megfűt zsidók” vagy czernek alkalmazottai lakhattak. A következő nevetek találhatjuk a bécsi zsidó népszámlálás bejelentőlapjain: „X. Y. 51 éves zsidó, foglalkozása: mezuzaszegész. Felcsége X. Y. zsidó asszony, foglalkozása: hushiszónó.” Ilyen minőségben voltak bejelentve a zsidó alkalmazottak a rendőrségnél.

III.

Ezekben az állapotokban, képzeltető, micsoda meglepetésképpen ütött be a francia emancipáció gondolata. Hogy a zsidók szabadon járhatnak, mindentelje foglalkozást üzemessenek, ne legyen megkülönböztető folt a ruhájukon: ennek a megdöbbenő gondolatnak a hatása alól éveket nem tudták megkúráni kivonni az osztrák udvarnál.

De még külföldesebb dolgok is következtek. Napoleon összehívta Párisban a „nagy szinhedriont.” Ugyanez volt ezzel a célja, ami a mi napjainkban Angliának, amikor Palesztinában zsidó államot ígért

A kikeresztelkedések alkonya

Minden időnek és minden jelenségnek, meg van a maga konjunkturája. Nemrégiben sokat és sokszor foglalkoztunk a kikeresztelkedés problémájával, amely időnkint nálunk Erdélyben is, valóságos epidémia jellegét öltötte magára. A „Népünk” meggyőződésénél és hivatalánál fogva is a legélesebb harcot folytatta a kikeresztelkedések ellen. Harcunk nem is volt eredménytelen, mert sokakat visszatartottunk ettől a lépéstől, amelyért valóban hátlások lehettek. Mert ha megteszik, akkor ma ott tartanak, hogy a zsidó társadalom örökké fájó érzéssel vette volna tudomásul, hogy cserben hagyják, elárulják, viszont a tulajdonról, most a törvény rendelkezése értelmében kellett volna visszajönnök.

Ha van a zsidótörvénynek helyes intézkedése, akkor ez az. Visszaküldik hozzájuk őket, — akiket mi nem fogadunk örömmel. Elvégre a legsúlyosabb időben azzal a céllal hagyják el bennünket, azzal a spekulatív céllal, hogy amikor bekövetkezik a zsidótörvények korszaka: akkor ők nevelve itensnek arra a partra, ahonnan már nem visz többé biztos révbé vezető hajó.

Most ők is tudni fogják, hogy mit is jelent zsidónak lenni. Bár tudták ők — azelőtt is. Mielőtt még cserben hagyták népüket, vallásukat, fajukat. Illetőleg csak akarták cserben hagyni, de nem sikerült. Mert most a törvényt visszaparancsolja őket.

Ezt a rendelkezést minden egyes zsidó elégtételül veheti tudomásul. Nem is volna igazságos és nem volna helyes, ha azok, akik néhány hónappal ezelőtt elhatározták, hogy menekülnek súlyos bajokkal küzdő közösségünkől, boldogan, sőt olykor karörömmel lássák a mi küzdelmes vergődésünkét és súlyos önvédelmi harcunkat. Az új zsidó törvény szerint, most mégis velünk együtt kell megvívjuk létükért, egzisztenciájukért folytatott küzdelmüket. Nem lehet megszökni. Nem lehet cserben hagyni bennünket. És főleg a jövőben alárhogy is akar szabadulni tőlünk egy-egy „testvérünk”, ott áll a tör-

a háboruban, hogy e lépéssel megnyerje az egész világháborúban küzdő zsidóságnak szimpátiáját. Azt hitte Napoleon is, hogy a zsidó szívek mindenütt tel fognak lobogni és üdvözölni fogják feltámadásában a zsidóság legrégibb és legszentebb kultúrátörvényét: a szinhedriont. Napoleon héber leveleket küldött neki a párisi rabbiakkal és ezekkel akarta a bécsi zsidóságot is arra bírni, hogy a párisi üléseken részt vegyen. Ez a jelenség rendkívül aggasztotta Ferenc császárt. Egy bécsi zsidót, aki szintén ilyen „levelet kapott Napoleontól”, lecsukták Bécsben, ellenséggel való titkos levelezés és a forradalmi iránnyal való kacérkodás miatt. A bécsi rendőriönök szigorú cenzúra alá vette a párisi leveleket és volt a rendőrségnek egy osztálya, mely külön foglalkozott ezzel a veszélyes megalommal.

Napoleon, kinek kormányzati rendszere elhozta a politikai megváltást és felszabadulást egész Közép- és Nyugateurópa zsidóságának: egyénileg nem volt filozemita. Sőt voltak percei, amikor kevesesben ki-lakadt egyes zsidó osztályok és rétegek ellen. Különösen két zsidó réteg volt, melyet nem szívelhetett. Az egyik réteget képviselték számára a „Rotschildok”, a másikat — külföldieként — a lengyelországi zsidó szatocok. A Rotschildokat gyűlölte, mert az volt a bonyomlása réjük, amint ezt Cambrac-résnek, kancellárjának elmondotta, hogy „ők finanszírozzák Európában a reakciót” és hatalmas vagyonnyal mindentütt etűsegítik a Napoleon ellen felállított hadseregek szervezését.

vény filalomtája és mutaltja: eddig és nem tovább. Maradj csak zsidónak, maradj abban a közösségben, ahova tartozol, maradj azok között, akikkel való együttmaradásra a sorsközösség predestinál. A zsidóság vihartépett, öreg fájáról nem engedik lehullani, még a férgesebb gyümölcsöt sem. Gondos kerítészek ügyelnek arra, hogy mikorra „megérünk”, együtt hulljunk le erről a fáról, amely örökkévalóságot és ezzel együtt boldogtalanságot jelent...

A zsidó intellektuellek sorsa

Az igazságügyminiszter kiadott rendelete értelmében a zsidótörvény előírásai alá eső bírák, állami ügyvédek, bírósági tisztviselők kötelesek akadtak augusztus 27-ig az igazságügyminiszteriumban benyújtani A rendelet második pontja szerint az igazságügyminiszter bekéri a közjegyzői, (tudunkkal nincs zsidó közjegyző) nöktésületi vezetőségeket, hogy készítsék el azon tagjainak névsorát, akik a zsidótörvény előírásai alá esnek. A következő pont szerint az ügyvédi kamarák dékánjai is kötelesek elkészíteni a zsidótörvény előírásai alá eső tagjaik névsorát összes igazoló irattal bekérése mellett.

Nagyon kevés zsidó bíró van Romániában és olyan igazságügyi tisztviselő, akik a rendelkezés intézkedései alá esnek. Ezzel szemben ez a rendelkezés igen számos zsidó ügyvédet érint rendkívül érzékenyen.

Ne hagyjuk befolyásoltni maunkat ennél a kérdésnél azzal az elloquentsággal, amely gyakran érezhető az ügyvédekkel szemben. Sokan állítják, hogy az egész ügyvédi intézmény a mai társadalmi berendezkedésnek egy „kinövés”, mert azok működése „főlöbleges” és „csak bajt okoz.” Ezzel szemben a mi véleményünk az, hogy mint minden népnél, úgy a zsidónál is az ügyvéd, mint az intellektuális foglalkozások erre a célra lealkalmasabbja, vezetőrétege a zsidó népi életnek. Ha körültekintünk a zsidó közéletben, azt találjuk, hogy igen sok jogász állította be tevékenységének gyupontjába a zsidó sors megjavítására való akaratát. Kivéve az egyházi kérdésekben, ahol a más foglalkozásuak autoritása is mérvadó, a karitatív, szociális és jogi utvezésükben az ügyvédek voltak — különösen az utóbbi években — számos izben jötevői a zsidó tömegeknek.

De ettől függlenül is egy egész társadalmi rétegnek egzisztenciális összeomlásáról van szó. Ez annál szomorubb, mert az ügyvéd nem egy-két évig szerzi meg a hivatalának, foglalkozásának üzéséhez szükséges előismereteket, hanem mondhatni évtizedekre. És nem olv könnyű a jogi paragrafusok birodalmában verzátus jogásznak bármilyen irányban átértegezni. Nem lehet szatocs, mert ha az akart volna lenni, akkor könnyebben jutott volna ahhoz, hogy azzá legyen. Mi lesz azzal a sokezer családdal, akiknek kiesik szájából a falat?

Egyetlen egy objektív megjegyzésünk még volna a kérdéshez: akik úgy képzelték, hogy a nem-zsidó ügyvédek anyagi helyzete ezáltal javulni fog, nagyon téved. Mert a zsidó pereskedő telek is kevesbedni fognak, a zsidó jogkereső közönség nem fogja ellelelteni, hogy tőlennél ténierének zsidó ügyvéd testvérei és különben is ez üzleti élet lassubb ritmusával a pereskedések automatikusan megszűnnek. Az is kétségtelen, hogy a zsidó társadalom nem szabad elfeledkeznie a zsidó ügyvédekről és azt kell monajna, amint az jó családoknál szokás: „amiq nekünk lesz kenyerünk, addig nektek is lesz”...

Álom, vagy valóság?

A kétszáz év előtti váradi várparancsnok sétája, a szombatdelutáni váradi gettóban ...

1.

KÉT ÉVSZAM... Két évszámot kell egymás mellé tegyünk: az egyik 1740, a másik 1940. Közöttük pontosan kétszáz esztendő van. Az a XVIII. század, mely történetíróink becsülték a humanizmus feltörekvése miatt, de amikor a XX. század technikai vívmányoktól tulzsuolt „magasságából” nézik, akkor mindenkor bizonyos lesajnálás érezhető ki a sorokból és a visszanezők szempontjából.

Mi már régen nem vagyunk ennek a századnak hódolói. Már régen érezzük és ki is mondjuk, hogy vagy hátra kell nézünk a multba, vagy előre a jövőbe, legalább 200 évvel, hogy kis vigaszt nyerjünk. Protéiéink nem vagyunk, azért inkább a multba megyünk. Bár akkor még nem volt tank, sem lángszóró, sem jégtörő, sem zuhanóbombázó. De volt emberi érzés és a zsidókat is kezdték megbecsülni. Sőt jobban, mint napjainkban, amikor nosztalgiaival gondolunk a 200 évvel ezelőtre és mert itt élünk, ennek a Váradiak történetéből állunk szembe két évszámot. Lássuk: mi volt 200 évvel ezelőtt Nagy-Váradon?

2.

A ZSIDÓSÁG VÁROSÁT Ezeren a hasábkon már írunk róla, de most fel-elevenítjük. Akkoriban is voltak évek, amikor a zsidók attól rettegetek, hogy újra vándorbolot kell kezükbe veyenek. Nem volt mőjükben a fennálló rendelkezések szerint, hogy tartós otthon létesítsenek a váradi vár körül, holott annak jelentősége kezdett értéketlen lenni, mert a török hódoltság után éppen úgy leenygült stratégiai jelentősége a kétszáz év előtti haditechnika fejlődésével szemben, mint napjainkban Namurnak és Lüttichnek, a német hadigépezet technikájával szemben.

A váradi vár körül is kezdtek kisebb házikókat építeni és egy-egy ilyen tömörülés jellegzetességét megőrizvén, „zsidósor”, vagyis uccát létesítettek. Itt Biharországban olyan példaadó volt már akkoriban is a zsidók viselkedése és annyira megérték a hatóságok, hogy egy egész kis várost tudtak építeni: át-hidalván a kezdeti nehézségeit szívóssággal és igazí zsidó kintartással.

Történelmi tény, hogy a Rákóczi korszak után 1720-ig a „Váradi vár Gollyóbissa”, vagyis „Mellye” körül kisebb házak épültek, de azt az akkori generális, Salzer várparancsnok, aki a várban parancsnokolt — hogy a hadászati szempontok érvényesülte- nek — leromboltatta. Mivel akkor sem Olasz városrészben, amely akkor külön város volt a Körös jobbpartján, sem Váradon zsidó nem lakhatott északon át, a vár körüli kisebb házikókban megpihenhettek.

3.

AZ EREDES VÁRPARANCSONOK VEDELMEBE VESZI A GETTÓ ZSIDÓSÁGÁT. Az 1740-ik évben, melyre cikkünk elején hivatkoz-tunk, az akkori várparancsnok, Roth ezredes, megengedte, nyíltan, hogy ott házakat szerezessenek. Ez a terület a katonai kincstár tulajdonát képezte, ott a polgári hatóságok nem dirigálhattak és a katonai parancsnokok toleránsak és megértők voltak. Különösen Roth György ezredes (nem volt zsidó, neve dacára!) pártolta őket: és amikor felsőbb rendeltére való hivatkozással, a földvételeiből ki lettek zárva, a vár körüli telkek megszerzésénél, akkor főtterjesztést tett a pozsonyi General Kommandóhoz, amely azután az ezredes melegbangu ajánlásának honorájásképpen megengedte a telkek szerzését zsidók számára.

Ezek étek is a joggal és vettek is ott vagy 120 telket. Ekkor alakult a Váralja városrészt, amelyet így zsidó alapításnak nevezhetünk. Már 1878-ben templomot is építhettek és a mai zsidó kórház alapjait is megvetették.

200 évvel ezelőtt élt tehát már egy ezredes — a váradi vár parancsnoka —, aki exponálta magát a zsidókért és megértésével elértek az addig folyton vándorló zsidók, hogy örökbirtokként elismert házakhoz jussanak. Ebből a kis elindulásból lett nagy és lüktető életű város a Körös-parti metropolis, ahol a zsidók aránylag szép számmal találák meg kenyereiket és boldogulástukat. Sokat tettek a városért és hátlások is voltak érite 200 esztendőn keresztül. Adtak munkát, kezdeményezést, ötletet, szívósságot, munkára való lendületet és kopiak érette hosszú évtizedeken át viszonylagos nyugalmat és megértést.

4.

HA ROTH EREDES FELÉBREDNE... Sokszor képzelték már el, hogy ha valaki, a rég elhunytak közül valami csoda folytán felébredne és körülnézne a világban, vajjon mit szólna?

Vajjon, ha Roth György ezredes felébredne, mit látna most? Kétségkívül előbb jó katona létere, megnézné a haditechnika fejlődését. El volna ragadtatva. Akkor még az ágyu-gyártás is primitív volt és a kézi fegyver gyártás a mai golyószórókhoz és gépfegyverekhez képest. El volna ragadtatva attól a tökélytől, amire az emberiség ezen a téren vitte. O meg a váradi vár széles árkaiba úgy gondolta, ha bele eresztik a Körös vagy a Pece-patak vizét, akkor elcsúszhat az ostromnak, viszont 800-repülőgép bombamádásának leírása után nevetni volna kénytelen. Kétségkívül, amit ezen a téren produkált 200 év alatt a leleményesség, az már csaknem tökéletes.

De ha ezután a vár „gollyóbissa” körül tovább sétálna és megnézné a kicsiny házakat, amelyek azóta épültek és meghallgatná az embereket, akkor még jobban csodálkozna. Mert míg ő kérelmezte a zsidók háztelvi jogát azon a területen, addig most azt olvashatná, hogy olyan „falusi” helyeken, ahol ő letelepedést adott — zsidó nem vehet ingatlant. Ha még talu volna most is Várad, mint az ő idejében, akkor törvényes rendelkezések ilyképpen intézkednének róluk. S ha történetesen egy szombati napon járna arra, akkor a XVIII. század hadiszempontból primitív, de emberi szempontból eléggé emelkedett szemlélt ezredese, azt látná, hogy a zsidó nem tart-hatja zárva üzletét szent szombati napján.

5.

SÉTA ROTH EREDESSEL A VÁRADI UCCÁKON... Az ezredes félvállára vetett díszes mentéjével járt-kelt a gettó uccáin és a szombati napon járó-kelő zsidók azt hitték, hogy valami új uniformist vise-

lő üzlet, vagy egyéb ellenőr jár-kei közöttük. Egy öreg parókás asszony, amikor hallotta, hogy jön az ezredes, azonnal beszaladt a kis szatocszület kulcsaiért és gyorsan kinyitotta az üzletet, amelyet őkapja már 1740-ben zárva tartott. 200 évig volt zárva az üzlet, de most ki kell nyitni!

Roth ezredes németül szólította meg az asszonyt, aki értette a nyelvet és azt válaszolta, hogy bár ők számtalan generáción át megtartották a szent szombati napját, most mégis rendelet érkezett, hogy nyitni kell. Az ezredes nagyon csodálkozott és azt mondta, ha módjában lenne azonnal felterjesztést intéznie a Kommandóhoz, hogy szüntessék meg ezt a törvényt, mert ő ismeri ezeket a vár körüli, meg a város többi részén lakó zsidó boltosokat, akik már az ő idejében is jól viselkedtek. Valószínűleg, nem hagyták volna őket ily szépen fejlődni, dolgozni, ha bütléneik lettek volna — fejezte be az ezredes.

Egy másik helyen egy szakállas-pájeszos zsidó éppen vitatkozott egy vevővel, aki szombat delután hiteltbe akart vásárolni, hogy nem adhat árut. Ott személyesen, pontosan úgy, mint 200 évvel ezelőtt, kápellával a fején és szedre-májiver"-ozott. A cicsze is kilátzott, épp úgy mint régen és szemében is épp en az a megtörttség, mint annakidején. Az ifjedt riadtásig, a félelemérzet és kétségbeesés, — ez az ami évezredes „joga” a zsidóságnak.

— Ki ön? — kérdi az ezredes. A Vajnberger, vagy a Hirsli, a Held Lászk, vagy Elías Hajnal, a Sámuel Mihály, vagy Pulitzer Jakab? Mert ezek akkor már ott étek az ezredes idején...

— Nem vagyok egyik sem, tisztelt „ellenőr” ur (nem ismerte a XVIII. századbeli uniformist), de azok utóda, akik küzdöttek, étek és meghaltak — de a szombati szentségét mindig megtartották...

6.

A ZSIDOK SORSA ROSSZABB, MINT AZ EGÉSZET. Amint visszafelé mentünk a temető felé, az örök álmát alusza, azt mondotta utoljára:

— Mikor meghaltam, azt gondoltuk mi emberek, hogy a voltaíreik eszmék 200 évre meghódítják a világot és a francia forradalom vívmányai nyomán egy ooidog, egymást megbecsülő emberiségre virrad majd a XX. század. És most, hogy látom mi van, nem szeretnék élni! Szépek a bombák és gyönyörűek a tankok — nekem mint katonának —, de emberi szívem vérzik, amikor azt látom, hogy a vár körüli zsidók sorsa nem javult. Mi tiszteltük a vallásszabadságot, mi becsültük a hitéhez ragaszkodó embert. A zsidók sorsa rosszabb ma, mint volt az én időmben. Nem lehet most szép élni... nem lehet jó...

A látomány eltűnt és mi itt maradtunk a rádióval, s annak legtöbbször hazug híreivel, itt maradtunk autóinkkal, gépeinkkel, technikai fölényünkkel és a szegény katonavárosi zsidó könyvei peregek, a chümes főlé, amelyből szombat delután, a kis üzlet homályában recitálja a Tant...

— Bucurestiben a „Népünk” példányszámaként kapható a „Modern Kölcsönkönyvtár”-ban, Calea Victoriei 50. (Telefon palotával szemben, szuterén). Valamint a Tutunquerie Albu-nál, str. Lipscani 19. (Elite kávéházzal szemben.)

Szilágyi Zsidó Fiu-internátus

Oradea, str. Delavrancea 17. Telefon 26-80.

Felvezet teljes ellátásra mindenajla középiskolába iratkozó tanulókat az 1940-41 tanévre Orthodox-kóser konyha, higienikus háló és tanuló-termek. Val-lásos és pedagógiai nevelés és felügyelet, bentlakó és bejáró tanároktól vezetelt rendszeres előkészítés az iskolai tananyagra középiskolai tanár. Az érdekeltek szülők forduljanak fenti címhez prospektusért

EZÜST

menorák, gyertyatartók, serlegek, evőeszközök, templomi kegyeszközök bármily művészi kivitelben legolcsóbb árban.

Gyűjtés és eladása:
„TACAMUL“
ezüstartu gyárban
TEL. Str. Gen. Neculcea No. 8.

Herzl szobrának leleplezése a new-yorki Palesztina-Pavillonban. A new-yorki Herzl-ünnepeket a Worldstair a Palesztina-Pavillon előtti téren tartották meg. Ugyanez alkalommal leleplezték le a jeruzsálemi Boris Schatz Herzl-szobrát, mit a chikagói cionisták ajándékoztak a Palesztina-Pavillonnak és amely kétségkívül a legjobb eddigi Herzl-szobor. Herzl, a látványt örökíti meg, lehajtott fejjel, távolbaréz szemekkel. Egy palesztinai mizrachista beszélt héberül. Nachum Goldmann angolul. Az ünnepély után a Hasomer Ha-cair ifjúsága késő éjjelre horát táncolt a pavillon előtti téren. Az ünnepség után egy presbiterianus pap meghívta Nachum Goldmann templomába. Ez itt nem olyan szokatlan dolog. Télen alig van olyan hét, hogy valamely keresztény templomban zsidó szónok ne beszélne és talán még gyakrabban beszél a zsinagógában keresztény szónok. Furcsa egy ország ez az Amerika!

Sirköszvény Bucurestiben. Tavaly év hónap 9-én halt meg traxikus körülmények között, alig 20 éves korában Rosenfeld Fülöp, aki a Mizrahi szervezet buzgó megalapítója és nemeslelkű harcosa volt. Emlékét az erdélyi zsidó templomban, Winkler Mór elnök kezdeményezésére, Bucurestiben megörökítették, sirkövét pedig vasárnap avatják a bucuresti temetőben, ahol a mizrahi nevében is tartanak emlékbeszédet.

Szerelatacómány csomagot ismét lehel Német- és Lengyelországba szállítani. — Felvilágosításokat nyújt: Fratii Deutsch Cluj, Piata Unirii 26 és Eger S.A.R. Bucuresti, Bulev. I. C. Bratianu 26.

PÁLYAZAT.

Államiag képesített, az állami elemi és középiskolák izr. vallású tanulóinak hitoktatására jogosított hitoktatót keresünk. Okmány másolatokkal és fizetési igényekkel felszerelt ajánlatok Communitea Bis. Evr. din RESITA küldendők.

Megszabadulhat
a ruhájára ráhulló kellemetlen fejkorpától, ha

Megszünteti a hajhullást és korpázást.
Vapható minden szakszűletben

Szombati zárás és a Magyar Lapok

A nagyváradi keresztény magyar napilap szintén foglalkozik a szombati zárás kérdésével. Ugy véljük, hogy legjobb lesz, ha szóról-szóra közlünk a cikkből egyes részleteket. Így többek között, a következőket: „A keresztény társadalom általánosságban elégtelleg fogadja azokat az intézkedéseket, amelyek a zsidók terjeszkedésének, tulkapásainak, gazdasági elhatalmasodásának gátat vetnek.”

Már régen mondjuk, hogy van egy terület, ahol a „Magyar Lapok” és a „Curentul” teljesen egy nézetet vallanak. Mert lehet különböző a felfogásuk bizonyos kérdésekben, sőt szöveg ellentét is lennhalhat közöttük, de... a zsidókérdésben nincs ellentét a két lap világnézete között.

Ami viszont rosszul esik nekünk az, hogy gunyolódik a cikkíró a zsidók szerencsétlenségére fölött. Így azt írja, hogy a zsidó kereskedők egyrésze nem fogadta tragikusan a dolgot, majd olyan is volt, akiben „akasztóhumor” nyilatkozott meg. Ha gunyként is próbálja ezt rákényszeríteni a cikkíró, azért ebben igaz van. Mert az akasztófa alatt álló ember humorra lehet ilyen vidám, mint a szombaton kinyitni kényyszerült kereskedő. Gunyolódik azon, hogy egy zsidó kereskedő azt mondta, hogy „kinyitom ugyan az üzletemet, de kiakasztok egy táblát, hogy mindjárt jövök”.

Ertjük ezt? Ha kinyitni szó nélkül, akkor kapzsi, aki a pénzért még az Istent is eladja. Ha lemond a haszonról, mert tiszteli a Bibliáját, akkor „svindler”. Vajjon a cikkíró szerint, mi volna jó?

Ami még ezután ír, az új szint ad a cikknek. Beszél keresztény kereskedőkkel, akik azt mondták, hogy milyen jól ment nekik szombaton és ezzel a rendelettel csak árt nekik a kormányzat. Inkább azokat a kereskedőket is kényyszeríteni kellene a szombat megtartására, akik eddig nyitva tartottak. Hadd lássák — írja — hogy mennyi zsidó üzlet van a városban.

Kár polemizálni! Kár a nyomdafestéskért. Csak azt kérjük halkan: miért ez a gyűlölet ellenünk, erről a részről. Keresztény lap? Talán több türelmet, több megértést a bibliai tilparancsolattal szemben? Több türelmet, mert a gyűlölet rossz tanácsadó. Szabdal jobbra-balra, akár logikus, akár logikátlan. Olyan rendszertelenül, hogy vele nem csupán a zsidókat, hanem gyakran önmagát is megujgja...

Százezer főt kölcson az ültetvényeseknek

Jeruzsálem. Az palesztinai kormány százezer főt kölcson nyújtott az ültetvényeseknek, az ország termelésének fokozására. A kormány intézkedése nagy meglepetést váltott ki úgy az ország arab, mint zsidó köréből. A lapok különböző tervekkel vázolnak fel az összeg felhasználására vonatkozólag. — Arab személyiségek Gazában bizottságot létesítettek, amelynek célja pénzi gyűjteni harc repülőgépek vásárlására, amelyekkel növelik az ország biztonságát.

Hol vannak a pársi zsidó szervezetek? Franciaország kapitulációja új fordulatot jelent az európai zsidó segítőakciók tekintetében. Párisban volt a Hicem, az Ort és egyéb segélyintézmények, amelyek tehetségűkhöz képest rendkívül sokat tettek a menekültek segélyezésére, kivándoroltatására, produktív munkára való átképzése tekintetében. Ezeknek az intézményeknek sorsáról, illetőleg új székhelyéről nem érkezett eddig hír.

HAZTELKEK ELADÓK a nagyváradi új szénapiac mellett olcsó áron. Cim a kiadóban.

A palesztinai élelmiszer-elosztás kérdése. A palesztinai kormány nem tartja célravezetőnek az élelmiszer-jegy rendszer életbeléptetését Palesztinában. Felfogását könnyű megérteni. Mindenekelőtt hiányzik a jegy-elosztás alapja, a bejelentési kötelezettség. De ez nem döntő szerepű körülmény. Sokkal fontosabb, hogy a palesztinai lakosság erősen heterogén, nagyon különböző igényű rétegekből tevődik össze, amiket nehéz, talán egyenesen lehetetlen az ellátás kérdésében közös nevezőre hozni. A kormány ennek folytán a közvetett utat választja. Felügyelet alatt tartja a behozatalt és engedélyeivel szabályozza az egyes cikkek mennyiségét. Azután — ha valamilyen nem egészen fontos, vagy legalább is nem életbevágóan fontos cikkben korlátokat akarja alávetni a fogyasztást — mondjuk felére szállítja le az engedélyezett kvantumot és meghagyja az importőrnek, hogy ezután az eddigi átvételnek felét szolgáltassa ki a nagykereskedőknek. A nagykereskedő a maga részéről ugyamilyen korlátozásoknak veti alá a szatocsot és ez a fogyasztóit. Eddig egyetlen cikket tett a hatóság próbát: az importált vajjal, amelyből még nagy mennyiség áll rendelkezésre, amely bel-földi vaj és margarín készítményekkel pótolható, nemkülönben olajjal. Ahogy Tel-Aviv közlémezesi tanácsosa, dr. Nathan Ben-Nathan a „Háárec”-ben elmondja, a tavaly októberben központosította a cukor és a liszt eladását és arányosan látta el a kiskereskedőket az összlakosságra jogos áruigényével. A kísérlet balul ütött ki, mert ellenőrzés hiányában a mozgókönyv háziasszonyok négy-öt kereskedőnél is vásároltak, a lassabb mozgásúknak viszont semmi sem jutott. Rövidesen kitűdődik, hogy a kormánynak szerencsésebb-e a keze.

Mennyi zsidó befogadására alkalmas Palesztina?

Jeruzsálem. — A kormány által összeállított hivatalos statisztika szerint 1939 december elsején Palesztina lakossága egymillió 501 ezer 698 lelket számlált. Ebben a számban nem foglaltak benne a palesztinai földön tartózkodó katonákat. A lakosság száma letelekezéssel a következőképpen oszlik meg: 927 ezer 133 muzulmán, ezek között 66 ezer 553 beduin, 445 ezer 446 zsidó, 116 ezer 539 keresztény és 12 ezer 150 más letelekezett.

Az év folyamán a muzulmán közösség 26 ezer 883, a zsidó közösség pedig 34 ezer 234 lélekkel gyarapodott.

A David király által végzett népszámlálás szerint Izrael országában 800 ezer, míg Judeában 500 ezer legyőzött volt. David királyának határai között, amelyről Tirus, Hiram király, Salamon király kortára is említést tesz, tehát egymillió 300 ezer legyőzött férfi áll. Tekintettel a többnépességre és a lakosság nagyfokú termékenységére, nehéz becsülni a zsidó közösségnek a lakosságának számáról. Ha azonban a lakosság számát a négyeszeresére emeljük ahhoz, hogy megkapjuk az ország akkori népességének hozzávetőleges számát. Így tehát Palesztina lakossága David király ideje alatt — Dan és Tirustól Beer Sebaig és Transzjordániától Damaszkuszig — hat és félmillió lelket számlált. Ezt az bizonyítja, hogy az iparosított és befűtött Palesztina legalább megegyezzen annyi zsidó tud elartani, mint amennyivel jelenleg rendelkezik, az arab benszűlt lakoságon kívül.

A zsidótörvény!

A most folyó nagy európai átalakulás 1933 tavaszán kezdődött, amikor Hitler Adolf lett a német birodalom kancellára és később vezére. Nyolcadik éve tehát, hogy a nemzeti szocializmus uralomra került és amíg az első években csupán országok területén vált dominánssá, addig két és fél év expanzív irányzatot vett fel. Ha a mi szempontunkból szemléljük a nemzeti szocializmus dinamikáját és kihatásait, akkor leszögezhetjük tényként, hogy a zsidók az első pillanattól kezdődően „ellenség”-ként lettek kezelve és most, amikor az egész európai kontinensen ugyyszólván teljesen a német helolyás érvényesül a francia összeomlás következtében, nem is csodálkozunk azon, hogy a zsidóellenes belátottság mindinkább tért hódít, olyan országokban is és olyan téren, amilyenek eddig megkíméltek a zsidótörvények rendelkezéseitől.

Most, hogy nálunk is megjelent augusztus 9-én a zsidótörvény, bevalljuk, hogy ezt logikus következménynek tartjuk azzal kapcsolatban, hogy Románia a tengelyállamokhoz kötötte ezután politikáját. Adott helyzetben képtelenség volna feltételezni is, hogy ez a zsidótörvény ne született volna meg. Következésképpen annak, hogy a „szabadság, testvériség és egyenlőség” elve, amely a XVIII század végétől dominálta az emberi haladás folytonosságát, most hirtelen és tragikusan letört. A német legyőzések győzelmének következménye a romániai zsidótörvény is és magunkban köszönjük a sorsnak, hogy csak nem nyolc évig a „tartálékban” voltunk, míg sokszáz ezer testvérünk az első időkől kezdve, első sorokban küzdöttek és hullottak el ebben az egyenlőtlen harcban.

Megleben a zsidótörvény és kár volna egy percig is meddálni azon, hogy miért és hogyan jutottunk el ideig? Ahogy Petain marsall levonta a francia vereség következményeit, úgy nekünk is azonnal át kell csoportosítani erőnket és szembenézni a sorsbal, amely korunk zsidóságára a legnagyobb megpróbáltatások tömegét zúdítja.

Nehéz, nagyon nehéz lelkileg beletörödni a változásba. Ismétlünk, legelőször lelkileg, azután egzisztenciáliter. Elvégre 1867 óta mi a polgári egyenjogúsítás keretei között élünk, tehát pontosan 73 esztendője. A ma élő nemzedék ezt örökölte apától és anyától, hogy az emancipáció terén csak előbbrehaladás lehet már, de visszafelé nem mehetünk. Nem jósolhatta előre senki, hogy 1914-ben kitör egy olyan világháború, amely évtizedekig fog folyni, hiszen ma már tisztán látjuk, hogy a husz-hévi nyugalmi állapot csupán hatalmas legyőzést jelentett és a nagy harc egy év óta csak második felvonásába jutott. Ki tudja, milyen rettenetű megpróbáltatások lojgák még ézni az emberiséget, amíg elérkezik az igaz nyugalmi állapot? De viszont az kétségtelen, hogy a nagy kontuzió legnagyobb áldozatai mindeddig — mi zsidók vagyunk.

Minden valóban gondolkodó ember előtt szinte magától értetődő ez a bekövetkezett esemény és azok számára, akik a zsidó életet és annak megnyilvánulásait mélyebb rétegekre kiterjedően is figyelmeztették és tudták, hogy ennek végzettségűen be kell jár következnit. Egy boldogkor zárult le és ma újra odajutottunk, hogy mi zsidók — kivétel nélkül — meqmem értelték lettünk és mi így is a jogtalanul küzdünk. Kár meddálni azon, hogy miképpen következett ez be nálunk és a vi-

lág többi részében? Amikor a Nemzet Pártja megalakult már tudtuk, hogy ez csak első etap, melyet logikusan kell kövessen a többi rendelkezés. Követte is a törvény, amely a romániai zsidók életlehetőségeit alapjaiban rendíti meg. Bár a törvény véget vet a bizonytalanságnak, amely megülte a lelkeket és most már azt kell lássuk, hogy miképpen tudjuk eszerint berendezni életünket? Mégis nehéz, csaknem gúszai adatot ró minden egyes emberre és főleg a zsidó közösségre.

A törvény indoklása nem csupán a jövendő alapon nyugszik, hanem kiterjed gazdasági, kulturális és szociális térére is. A zsidó nép egészséges ösztöne és életakarata urra tudott már lenni hasonló súlyos megpróbáltatásokon, miért éppen most torpanna meg? A legnehezebb sorsfordulások idején is felül tudott emelkedni a pilanatnyi csapásokon, amely talán egész életerejének megbénítását célozták, miért éppen most zuhanjon a kétségbeesésbe?

Ma már nem hivatkozunk arra, hogy jogunk van az élethez és a törvény keretei között, amíg azzal szembe nem kerülünk, mindenkor jogunk volna töretlenül kiharcolni a maunk életjogait. Ez a mult jelszavaival együtt került az időleges feledés sírjába.

Sóhajásokkal, vagy sirásokkal nem meqyünk előbbre. Bármily keserves is, bármily keserű is, nem szabad hátratekintnünk — csak előre. Vajjon mit lehetséges megtennünk és romlásra hirtel népi létünket, hol és milyen qrendákkal támaszthatjuk alá?

Félmillió romániai zsidó él e határokon belül és ezek közül körülbelül 200.000 Erdélyben. Bevalljuk, tájdon érint bennünket, hogy a törvény rendelkezései szerint inkább rénk süjtött azzal, hogy a falusi lakosság életlehetőségei elé állított nehéz akadályokat. És ezeken kívül határozottan süjt meg egy kereseti osztály: a zsidó ügyvéddekét, akiknek a letelő túrelmi idő után nem lesz többé kenyér a kezükben.

Fel kell vetnünk a nagy kérdést: vajjon az ó-királyságbeli zsidóság, amely korántsem annyira süjtva a törvénnyel, mint mi erdélyiek, vajjon milyen mértékben fog segítségre sietni a jobban süjtött erdélyi zsidóságunk? Vajjon hogyan fog megnyilatkozni a szolidaritás érzése, már csak azért is, mert a regáti zsidóság anyagilag hasonlíthatatlanul jobban fündirozott, mint mi vagyunk. Nagy kérdés ez, mert megoldásától függ, hogy vajjon kifejlődött-e közöttünk az elmúlt husz év alatt az a bizonyos testvéri együttérzés, vagy pedig hidegen és megértés nélkül állunk egymással szemben? Fájdalmas csalódás volna számunkra, ha azt látnánk, hogy még ök sem értenek meg bennünket, még

ök sem vennék tudomásul, hogy a törvény rendelkezése folytán az erdélyi zsidóság 50%-a válik kenyértelemmé. Mi, akik jórészt a harmadik osztályba soroztattunk, bennünket erdélyieket különösen érint a rendelkezés — de vigasztunk, hogy lehet még segítség, lehet még könnyítés, amelyet mi, ha valamennyien összefogunk, a megvalósulás felé tudnánk vinni.

A támszerű zsidó sors elől kitérni nem lehet, elmenekülni még kevésbé. Ma a tengerek is zártak előlünk és minden távóli, vagy közeli ország. Ma senki sem gondolhat távozásra, ma senkinek juthat abba a helyzetbe, hogy kezébe vegye a vándorbotot, mégha akarná is. Ma maradni kell és összefogni. Ma inkább, mint valaha. Ha bárki is a zsidóság köréből úgy gondolná, hogy egoista szempontok irányíthatják létét és ha őt e pillanatban még nem érinti a rendelkezés, annak azt kiáltjuk, hogy nagyobb bünt nem követhet el senki sem a zsidó közösség ellen, ha most nem áll azok közé, akiket a rendelkezés porig süjtött. Ma támogatni kell egymást, mert ez a legelenibb köteleességünk. Történelmi köteleesség ez, amely alól egyetlen zsidó sem vonhatja ki magát anélkül, hogy a közönség megvetése ne érje. Csak az összefogás folytán tudnánk átvészelni az időket, csak az menthet meg bennünket. Ezt kell szemünk előtt tartuk, amikor új utakra lépünk, amelynek mérőöldkövén augusztus 9-ike áll, mint korszakos dátum, a romániai zsidóság életében.

A Hivatalos Lap 1940. augusztus 9-iki számában közli: „A romániai zsidó lakosság jogi helyzetére vonatkozó rendelet(törvény)”, amelynek pontos szövegét a következők:

1. §. A zsidók jogi helyzete a jelen törvényerővel bíró dekrétum szabályai szerint állapítottak meg.
2. §. Jelen törvény értelmében zsidóknak tekintendők:
 - a) az izraelita vallásúak,
 - b) akik izraelita vallású szülöktől születtek,
 - c) keresztények, akik meg nem keresztelt izraelita szülöktől származnak,
 - d) azok, akik keresztény anyától és meg nem keresztelt izraelita vallású apától születtek,
 - e) akik házasságon kívül izraelita vallású anyától születtek,
 - f) kereszténnyel házasságban élő olyan nők, akik az előző bekezdések rendelkezései alá esnek, ha legalább egy évvel a Nemzet Pártjának megalakítása előtt nem tértek át a kereszténységre,
 - g) a zsidóvértű ateisták (vallásnéküliek) jelen törvény értelmében zsidóknak tekintendők.

A zsidók három kategóriája

3. §. A zsidók, jogi helyzetüket illetően, három osztályba soroztatnak, melyeket a jelen törvényben elsőosztály, másodosztály és harmadosztálynak nevezünk.
4. §. Az első osztályhoz tartoznak azok a zsidók, akik 1918 december 30-a után jöttek Romániába.
5. §. A második osztályba tartoznak jelen törvény értelmében azok:
 - a) akik egyéni törvény útján honosítást szereztek 1918 december 30-ig,
 - b) akik kollektív módon szereztek honosítást (naturalizálást) az 1879. alkotmány 7-ik szakasza alapján, mert a függetlenség háborúban mint katonák szolgálták a hazát.

- c) Akik miní dobrudszai lakosok az 1879 évi alkotmány 13. szakasza alapján szereztek honosítást.
- d) Azok, akik Romániáért, Románia háborúban tüzetonalban harcoltak, kivéve azokat, akik egyenlő fogásúak estek, eljutniék, vagy átesetek az elfoglalt területre.
- e) Akik a háboruban hősiességükkel megérdemelték a háborús díjakat.
- f) A Románia háborúban elhunyt leszármazottai, valamint az előző bekezdésekben megjelölt leszármazottai.
6. §. A harmadik osztályba tartoznak azok a zsidók, akik sem az első, sem a második osztályhoz nem tartoznak.

Zsidó nem lehet többé:

7. §. Az első és a harmadik osztályhoz tartozó zsidók nem lehetnek:

- Bármilyen köztisztviselő, fizetéssel vagy anélkül és közszolgálati ágak közvetlen munkatársai.
- Olyan foglalkozások üzői, amelyek természetüknél fogva közvetlen kapcsolatban állanak közhatalokkal, mint közjegyzők, ügyvédek, szakértők és más hasonló foglalkozások.
- Bármilyen természetű köz- vagy magánvállalat igazgatóságai tanácsának tagjai.
- Falusi közügyekben kereskedők.
- Szemesítéskereskedők és bármilyen címen monopóliumjogbirtokok.

8. Keresztény vallású gyámság alá eső személyek gyámjai vagy gondnokai.

- Katonák.
- Mozik vállalkozói vagy hírlói, román könyvek, újságok és folyóiratok kiadói, román nyomtatványok terjesztői és semminemű román nemzeti propaganda-eszköz birtokosai.

9. Nemzeti sportegyesületek vezetői, tagjai és játékosai.

10. Közhatalok szolgálatvezetői.

8. §. Az első osztályhoz tartozó zsidók üzhetnek különböző szakmákat, szabadfoglalkozást, de azon keretek között, amelyeket minisztertanácsi jegyző-lány fog meghatározni. Ezek nem jelölhetik magukat és nem választhatók be a törvény által megszerzett foglalkozási és szakmai képviselők vezetőkébe.

A harmadik osztályba tartozó zsidók bármilyen foglalkozást, mesterséget, vagy aktivitást üzhetnek a jelen törvény-tervezet által meghatározott kivételeken kívül.

9. §. A második osztályba tartozó zsidók megtartják törvényesen megszerzett jogukat, a 11-ik és 13-ik szakaszokban foglalt kivételekkel. Azok, akik jelen törvény kihirdetésékor nem köztisztviselők, a jövőben sem nyerhetnek el valamilyen közhatalt.

10. §. Minthogy a katonai kötelezettség megítésére köteleesség (obligatio de onore), jelen törvény értelmében az első és harmadik osztályba tartozó romániai zsidók számára a katonai szolgálat vagy pénzügyi kötelezettséggé változik át, amelynek mértékét minden zsidó anyagi erejéhez képest és arra való tekintettel fogják megállapítani, hogy teljesített-e vagy sem katonai szolgálatot — vagy pedig munkaszolgálati kötelezettséggé változik, az állam és állampolgárok közérdekeinek szükségletei szerint, az egyes zsidók képességeinek és helyzetének figyelembevételével.

A második osztályba tartozó zsidók nem lehetnek hivatalos katonák. A nemzetvédelmi minisztérium megbízáttal, hogy ezen közérdekű rendelkezéseket szabályozza és azok alkalmazásának feltételeit szabályrendeleiben állapítsa meg. A pénzügyminisztérium törvény útján fogja megállapítani a pénzügyi kötelezettségek alkalmazására vonatkozó szabályokat.

Zsidó nem lehet falusi ingatlan tulajdonosa

11. §. Egyik osztályhoz tartozó zsidó sem lehet Romániában falusi ingatlan tulajdonosa.

A földművelésügyi minisztérium felhatalmazatik, hogy jelen törvény intézkedései szerint járjon el. A szabályrendelet, amelyet a földművelésügyi minisztérium jelen törvény alapján össze fog állítani, tartalmazza azokat az intézkedéseket, amelyek folytán nemzeti érdekű közérdekű bármilyen falusi ingatlan kisajátítható. Bármely osztályhoz tartozó zsidó eladhatja falusi ingatlanát vérbeli románoknak, a földművelésügyi minisztériumnak azonban elővetélti joga van.

Egyik osztályhoz tartozó zsidó sem szereshet a jövőben falusi iparüzemeket. Ha mégis szerezne ilyet, úgy ez közrendészeti okból semmisenek tekinthető, amelynek megállapítását az ügyesség kérelmezheti.

A földművelésügyi minisztérium kisajátíthatja az eladott vagy elajándékozott javait, de meg kell fizessék az eladó, vagy a bíróság által megállapított árat, vagy pedig az eladási árat, hogyha ez az igaz ár-nál kisebb.

Ha egy zsidó végrendelet alapján szerezne meg a jövőben falusi ingatlant, úgy azt az örökség megnyitásától számított hat hónap alatt köteles lelikvidálni, különben bírói uton lesz lelikvidálva.

A javak igazgatását a bíróság fogja végezni.

12. §. A 7-ik paragrafus „h” pontjának rendelkezései az illetékes minisztériumok által elkészítendő szabályrendeletek útján kibővíthetők.

13. §. Ha bírói uton megállapították, hogy valamely zsidó apa keresztény gyermekének a vallási, vagy nemzeti követelményekkel ellentétes nevelést ad, úgy szülői hatalmának gyakorlása megvonható tőle keresztény gyermeke felett.

A bíróság az ügyesség kérésére hozza meg intézkedését.

A zsidó hitközségek és az oktatás új rendje

14. §. Egyik osztályhoz tartozó zsidó sem szereshet román nevet. Azok az okiratok, amelyek ezen intézkedésekkel ellentétesek, semmisenek. Azok a zsidók, akik a jövőben román neveket fognak szerezni és azok, akik őket ehhez hozzásegítik, jelen törvény rendelkezései szerint lesznek megbüntetve.

15. §. Külön törvényes intézkedések fogják szabályozni a romániai zsidók elemi-, közép-, szak- és felső iskoláinak rendjét az 1938. február 27-iki alkotmány 10. és 21. szakaszai által meghatározott keretek között.

A zsidó vallás rendje az alkotmányos rendelkezések és a vonatkozó törvények tartalma alatt marad.

16. §. Jelen törvény rendelkezései, ha ellenkező törvényes intézkedések nem lennének, a következő módon alkalmazandók:

- A közhatalok és köztisztviselők jelen törvény kihirdetésétől számított három hónap alatt el kell, hogy távolítsák azokat, akik jelen törvény rendelkezéseinek ellenére közszolgálati hivatalban voltak.
- Azok, akik jelen törvény tiltó intézkedése alá eső foglalkozást üznek, kötelesek hat hónap alatt munkálataikat és jogukat felszámolni; a teljesítés folyamata alatt lévő szerződéseiket kötelesek betartani.
- Azok, akik jelen törvény által tiltott bármilyen gazdasági, vagy társadalmi működést fejtenek ki, jelen törvény kihirdetésétől számított hat hónap alatt el lesznek bocsátva.

Ez a határidő nyilvánvaló általános, vagy nemzetgazdasági érdekből indokolt minisztertanácsi jegyzőkönyv alapján meghosszabbítható.

17. §. A törvényesen szerzett vagyoni jogok tiszteletben tartandók.

A köz- és magántisztviselők törvényesen szerzett nyugdíjijényei tiszteletben tartandók.

Tiszteletben tartandók mindazon járandóságok, amelyek a munkatörvény, vagy más különleges törvény alapján megilletik mindazokat, akiket bármilyen címen elbocsátottak.

18. §. A jelen törvény tizenhatodik paragrafusának a, b és c pontjait az a közzététel útján fogja alkalmazni, amelytől az érdekeltek zsidó függ, vagy amelytől jogait kapja.

A zsidótörvény értelmezése és indokolása

Az új törvény az utóbbi hónapok bizonytalansága után a törvényes szabályozás bizonyosságát és valóságát hozta. A romániai zsidóságnak helyt kell állni a közösséget ért csapással szemben és meg kell keresni azokat a lehetőségeket, amelyeket a törvényhozó nép nyitva hagyott.

Az augusztus 9-iki törvény félre nem érthető rendelkezéseket tartalmaz. Az egyes paragrafusok és az indokolás be-

Ha valakinek a jelen törvény intézkedéseiben meghatározandó zsidó mivolta tekintetében, vagy a tekintetében, hogy melyik osztályhoz tartozik, kétség merülne fel, úgy jelen törvény közzétételétől számított három hónap alatt az érdekeltek (öl közvetlen keresetét tehet folyamathoz (actiune provocatorie) azon közigazgatási tábla előtt, amelynek területében lakik.

19. §. A peres eljárás és jogorvoslat tekintetében a közigazgatási táblák megszervezéséről szóló törvény intézkedései alkalmazandók. Közigazgatási táblák határozatai ellen az érdekeltek feleken kívül felebezéssel és felleghozással élhetnek azok a tanácsosok is, akiket az 1940. július 31-iki 2573-as számú rendeleti törvény 4. paragrafusa védelmi joggal ruház fel.

A folyamatba tett per nem gátolja meg, hogy bármilyen természetű vállalatok és intézmények vezetői jelen törvény intézkedéseit a 14-ik szakaszban megállapított határozatok alatt végrehajtsák.

20. §. Akik jelen törvény alkalmazásánál a hatóságok, vagy azon személyek részéről, akik ezen törvényt végrehajthatják — jogukban szerelment szenvednének, a „contencios” közigazgatási bíróságok előtt jogorvoslatot élhetnek a vonatkozó törvény intézkedései alapján, vagy pedig a különben illetékes különleges bíróságok előtt.

A törvényes szankciók

21. §. a) Hat hónaptól egy évig terjedő börtönbüntetéssel büntetendők azok, akik eredetük eltitkolásával bármelyik intézmény szolgálatába lépnek.

b) Hat hónaptól egy évig terjedő büntetéssel és 15.000 lejig terjedő pénzbüntetéssel büntetendők azok, akik a 13-ik szakasz rendelkezéseit nem tartják be.

c) Hat hónaptól két évig terjedő börtönbüntetéssel büntetendők azok, akik nem tartják be a 7. §. b, c, d, e, f, g, h és j pontjában foglalt rendelkezéseket, valamint a 16. §. b és c pontjában és a 14. §. a pontjában foglalt intézkedéseket.

d) Hat hónaptól két évig terjedő fogházbüntetéssel büntetendők azok, akik törvényes hatáskörükkel fogva jogosítva vannak intézkedni aziránt, hogy megakadályozzák jelen törvény rendelkezéseinek kijátszását és tudatosan nem teszik meg a szükséges intézkedéseket.

e) Hat hónaptól két évig terjedő börtönbüntetéssel büntetendők azok a személyek, akik nevüket adták oda jelen törvény intézkedései alkalmazásának kijátszására vagy meggátolásra céljából.

f) Hat hónaptól két évig terjedő fogházbüntetéssel büntetendők azok, akik bármely formában jelen törvény valamelyik tiltó rendelkezését áthájják.

2. §. A vádolt lakhelye szerint illetékes törvényesek fogja alkalmazni jelen törvényben előírt büntetéseket, akár az ügyesség közvetlen kérésére, akár pedig a Nemzet Pártja megyei szervezeteinek vezetői által benyújtott közvetlen kérésre, az érvényben levő bűnvádi perrendtartás hatályai szerint. A törvényesek határozatait fellebezéssel és felleghozással lehet megátadni, a bűnvádi perrendtartásban megállapított szabályok szerint.

Az igazságügyminisztérium jogosított szabályrendeletet összeállítani jelen törvény alkalmazásának céljából.

A törvényt Ion Gîgurtu miniszterelnök és Ion V. Grăia igazságügyminiszter írták alá.

kérdés. Nem vette át egyelőre hasonló külföldi törvénynek szolgál másolatát sem. Az indokolás szerint: „a román valóságok román parancsokat követelnek” és ezek a parancsok bizonyos pontokon „mélyebbrevágók és kérlelhetlenebbek lesznek.”

A TÖRVÉNY ALAPELVEI.

Az aug. 9-iki törvény megszövegezője Ion V. Grăia igazságügyminiszter már eleve abból a megfontolásból indul ki, hogy az 1938 február 12-iki alkotmány mélyreható különbséget tesz vérségi román és román állampolgár között, amelyben az 1923. évi alkotmánnyal, amely csak állampolgárokat ismer. A miniszter értelmezése szerint csak a kötelezők szempontjából állapítja meg a polgárok egyenlőségét, a jogok tekintetében a vérségi román elemet részeseit előnyben. Nem szünteti meg a zsidók állampolgársági minőségét, — mert az állampolgárság a zsidótörvény felfogása szerint semmilyen jelentősége nincs. A második alapelve: a vérségi román és a román állampolgár közötti disztinkció. A harmadik alapelve: a zsidó fogalmát egyrészt a ritus, azaz a vallásyagok alapján határozza meg. Ez a meghatározás kisebb kategóriára terjed ki, mintha biológiai

alapon kívánna volna a törvény a zsidó fogalmát meghatározni.

KIKET TEKINT A TÖRVÉNY ZSIDÓNAK?

a) A zsidó vallásukat (függetlenül attól, hogy szüleik milyen vallásuk voltak. Zsidóknak tekintik tehát a székel szombatásokat is.)

b) azokat, akiknek szülei zsidó vallásuk voltak (ha később, vagyis a gyermek születése után át is tértek volna a keresztény hitre.)

c) zsidó vallású apa és keresztény anyja gyermekeit.

d) zsidó vallású anya házasságon kívül született gyermekeit.

e) zsidó vérségi atelstákat.

Vizsont nem tekintik a törvény zsidóknak azt a nőt, aki keresztény férfival kötött házasságot, de még 1939 június 22-ike előtt tért át a keresztény hitre. Nem tekintik zsidónak a kikeresztelkedett szülők keresztény gyermekeit, annál kevésbé a keresztény anyá és kikeresztelkedett apa gyermekeit vagy keresztény apa és kikeresztelkedett anyja gyermekeit.

A törvény szerint a megjelenés után történő kikeresztelkedés nem változtatja meg az illető zsidó jellegét. (Az áttérést különben a kultuszminisztérium meg is tiltotta már.)

Az erdélyi zsidók, a harmadik csoportba tartoznak

hogy nem az első, hanem a harmadik kategóriához tartoznak.

A KIVÉTELEZETTEK.

A második csoportot a kivételezettek alkotják. A törvény szerint ebbe a csoportba tartoznak:

a) akik egyéni törvény, vagy egyéni törvényes intézkedés útján nyerték el honosításukat 1918 december 30-ig.

b) akik kollektív módon nyerték el honosításukat az 1879-es alkotmány módosításával, mert harcoltak Románia függetlenségéért háborúban.

c) A dobudzsai zsidók bizonyos rétegei.

d) akik Románia háborúban, Romániáért a tűzvonalban harcoltak, kivéve azokat, akik egyénileg foglyul estek, elűntek.

e) A kitüntettek, sebesültek, akiket a háború alatt bravuros tettekért napiparancsban idéztek és

f) fentiek leszármazottai.

A törvény értelmezése szerint is a kivételezettek kategóriájánál a törvényhozó kizárólag az okirályságbell és dobudzsai zsidókra gondol. Ez abból is kitűnik, mert az egyéni honosítás csak a régi királyságban volt szokásban, ahol a zsidóknak nem voltak állampolgári jogok. Vizsont érdemesebb zsidó családokat külön egyéni törvény útján honosítottak.

Az erdélyi zsidóság szempontjából volna valami jelentősége az e) pontnak, amely a háborúban kitüntetett, sebesült katonákra és hozzátartozóikra vonatkozik, mert a törvény nem írja elő, hogy „Romániáért harcoltak” tehát általában a tűzharcosokra, vizsont az indoklás szövegének ismerete után azt kell mondjuk, hogy tekintetben is hátrébe szorul az erdélyi zsidóság, mert a világháború idején nem harcolhattak a román hadseregben. De különben is a törvény végrehajtási utasítása ezen a téren is tisztázni fogja a felfogások e téren való ellentétességét.

Érdekes, hogy azok a zsidó köztisztviselők, akik a törvény második csoportjába tartoznak és az utóbbi heletben elbocsátották őket állásukból, azok kérhetik a törvényre való hivatkozással állásukba való visszahelyezést. De vizsont még ezekkel a kivételezettekkel szemben is fenntartja a törvény a következőket: nem nevezhetők ki többé köztisztviselőknek, nem szereshetnek Romániában falusi birtokot, nem vehetnek részt az ország politikai életében, nem lehetnek hivatalos katonák.

A falusi zsidók birtokjogaitrespektálja a törvény

A harmadik csoportba tartoznak az erdélyi zsidók, akikre a következők megszorításokat írja elő a törvény:

Nem foglalhatnak el sem fizetéses, sem tiszteletbeli közhatalt.

Nem működhetnek közre közhatalokkal.

Nem üzhetnek olyan foglalkozást, amely természeténél fogva összeköttetésben áll a közhatalokkal. A törvény felsorolja példaképpen az ügyvédek, közjegyzők és szakértők.

Nem lehetnek semmilyen köz- és magánvállalat igazgatósági tagjai.

Nem arushatnak szeszesitalt, vagy bármilyen más monopóliumot.

Nem teljesíthetnek katonai szolgálatait.

Nem vezethetnek vagy bérelhetnek mozi, nem tarthatnak és nem adhatnak ki román könyveket, lapokat és folyóiratokat, nem foglalkozhatnak román nyomtatványok vagy bármilyen más román propaganda-eszköz terjesztésével.

Nem lehetnek vezetők, tagok és játékosok nemzeti sportegyesületekben.

Nem szereshetnek Romániában falusi birtokot.

Ez utolsó pont körül az első napokban nagy izgalom volt, mert úgy értelmezték, hogy a zsidók birtokában lévő falusi ingatlanokat elveszik, de azután tisztázódott, hogy az eddigi jogokat tiszteletben tartják, semmiféle kisajátítás nem lesz, illetőleg a földművelésügyi minisztérium közhasznú érdekből élhet a kisajátítás jogával. Zsidók eladhatják falusi birtokaikat vérségi románoknak, de a földművelésügyi minisztériumnak elővetélti joga van.

Tehát a törvény 11. szakasza így szól: Zsidó nem szereshet falusi birtokot. De amint a földművelésügyi minisztérium kiadott közülnkéje is közli: Az alkotmány 16. és 27. szakaszának 4. bekezdése, valamint az általános közigazgatási szabályrendelet alapján bármilyen falusi földbirtok kisajátítható. Bármely csoportba tartozó zsidó a minisztérium elővetélti jogának tekintetbe vétele mellett — vérszerinti románoknak eladhatja falusi birtokait.

Igen lényeges pont ez, mert azt jelenti, hogy a jövőben nem szereshetnek zsidók falusi ingatlanokat, ellenben meg tarthatják jelenlegi birtokukat.

Jó izletes
orth. kóser házikoszi
kihordásra is
Berger bodegájában
Timișoara IV. Prater 2.

Az ardeali zsidók találkozóhelye
BERKOVITSNÉ
(Oradeáról)
orth. kóser étterme
(a baia-marei rabbi hechsere)
BUCUREȘTI,
Str. Lipscani 7.
Telefon: 462-91
Sococ hátamögött. Postavámmal szemben
Erdélyi Konyha

Tel-Aviv. — Pinkász Rutenberg, a Zsidó Nemzeti Tanács elnöke, aki a napokban tért vissza néhány hetes angliai utjáról, javasolta a Vaad Leumi tanácsának átalakítását. A Vaad Leumi elnöke feltettélül szükségesnek tartja, hogy a zsidó nemzeti tanács taglétszámát 18-ról 11-re csökkentik és e 11 tag közül egy öttagú szűkebbkörű bizottságot nevezzenek ki, amelynek hivatása lenne egységesen és a kelendő eréllyel megoldani az összes napirenden levő problémákat. A szűkebbkörű bizottság, amely a jövő legfőbb végrehajtó szerve lenne Rutenbergből, Jiszrael Rokachból, Meir Berlin rabiból, Dov Hozból és Eljahu Golomból állana. — Palesztina egész területén megkezdődött a zsidó önkéntesek toborzása. Ezzel kapcsolatosan a Jewish Agency önkéntes toborzási irodájának vezetője, dr. B. Joseph, nyilatkozott a sajtó képviselői előtt. Kijelentette, hogy az önkéntes toborzás első hetében körülbelül 600 férfit soroztak be, köztük számos iparos is. Az önkéntes sorozó bizottságok előtt ezenkívül még 400 ember jelent meg, akiket különböző okok miatt azonban nem vehettek be. A Jewish Agency propaganda ügyosztálya gyűléseket tartott Givat Brenner kolónián, a tel-avivi „Kadima” spanyol zsidó egyesület nagytermében és a tel-avivi Kial-cionista munkásszervezet otthonában. A gyűléseken főleg az önkéntesek mozgósításának kérdésével foglalkoztak. A gyűléseken I. Klnov, a Jewish Agency propaganda és sajtóosztályának vezetője tartott beszédeket. A szónok kifejtette, hogy a zsidó mozgósításának célját és értelmét Shterok, a Jewish Agency palesztinai politikai osztályának vezetője, a következő szavakban szögezte le: „Az egész Földközi tenger egy-ellen arcvonal ma már és minden védelmi, vagy más természetű tevékenység, amely e frontot megszilárdítja — egyben közvetlenül védelmezése Palesztinának és a mi palesztinai pozíciónknak és létünknek”. A Jewish Agency ezért foglalt el pozitív álláspontot a palesztinai önkéntes mozgósítás kérdésében. Különös értéke ezen a téren az iparosok és szakemberek jelentkezésének és feltétlenül szükséges, hogy a palesztinai zsidó zsidó méltón állja meg a helyét. — mondotta Klnov. — A Jewish Agency mozgósítási felhívásának igen nagy visszhangja volt Palesztina összes zsidó körében és testületében. A zsidó szervezeten választás a felhívásra. A Chever Hakucot körülbelül fordult összes tagjaihoz, hogy teljesítsék kötelezettségüket. A körleveleiben többek között ezeket írják: „Azt akarjuk, hogy az első legyünk azok között, akik megadják a feleletet felső szerveink hívószavára és tesszük ezt a nemzeti fejelem és az óra súlyosság iránti teljes felelősséggelünkkel”. — 1939 október és 1940. április között Palesztinában 325 iparvállalat működött, az előző év megfelelő időszakának 315 vállalatával szemben. Ez a szám nem foglalja magában azt az 61 régebbi vállalatot, amelyeket most szerveztek újjá. — A palesztinai ipar támogatására és megszilárdítására létesített alap, amelyet a Jewish Agency az „Anglo-Palestine Bank”-kal, valamint a palesztinai „Ipari Bank”-kal egyetemben alapított, fennállásának két esztendeje alatt körülbelül 60 ezer font értékű kölcsönt folyósított. A kölcsönöket a kővetkezőképpen fedezték: 40 százalékot a Jewish Agency költségtérítéséből, 40 százalékot az „Anglo-Palestine Bank”, 20 százalékot a palesztinai „Ipari Bank” alapítókéiből. A kölcsönöket 5 százalékos évi kamattal és 10 évi időtartamra folyósították. Eddig 74 esetben nyújtottak kölcsönt 63 vállalatnak. A kölcsönzött összegek 30 százalékát a vasiparba, 15 százalékát a textiliparba, 6 százalékát a ruházati iparba, 5 százalékát a falparba és a vegyi iparba fektették.

Varsó. — A „Warschauer Zeitung”-ban, a német hivatalos közlönyben, Dr. Seraphim tanár közli egy cikkében, hogy Németországban, beleértve Csehországot, továbbá a lengyel fő kormányzó ágát, hozzávetőleg 2,7 millió zsidó él. Németország ezzel az Egyesült Államok és a Szovjetunió után, a világ harmadik legnagyobb zsidó lakléta országga.

Viharban...

Az erdélyi zsidóság is belekerült a viharzónába. Akár akarja a zsidó közvélemény, akár nem, elsősorban a zsidó sajtó áll legbátrabban őrhelyén. Ha a zsidó sajtó nem volna, akkor e pillanatban senki nem adna hangot azoknak a fájdalomknak, amelyek szívünket szorítják. Azokat a terveket senki nem hangoztatná, amelyek alapján el kell indulnia a zsidó lét további göröngyös útján.

A „Népünk” itt áll a viharban, a legfelsőbb árbócon loboqatja a zsidó igazság zászlaját, amely akármilyen meglepázott is, de mégis tisztán kell kikerülnön ebből az emberlelenül hatalmas ciklonból. Ne engedjétek zsidó testvérek, hogy hajónk legfelsőbb őrhelyén álló zsidó sajtó ne tudja teljesíteni életbevágóan fontos feladatát. Anyagi erőnk végső megleszítésével mindenkor ott vagyunk, ahol a zsidó létért, a zsidó jövőért sikkra kell szállani. És nem kérünk érte semmi mást, csak annyit: mindenki teljesítse kötelességét lapunkkal szemben. Akihez nem tudnak eljutni pénzbeszedőink ezekben a napokban, azok tartásuk legemlébb kötelességüknek, hogy hátralelőket postautalványon küldjék be címünkre. Aki ezt nem teszi, az indolenciájával elköveti azt a bűnt, hogy a zsidóság önvédelmi harcának egyik instrumentuma adja fel és nem törődömségével halálos bűnt követ el — nem velünk — hanem a zsidó közösséggel szemben.

LAPUNK EVI ELŐFIZETÉSI ÁRAI BELFÖLDÖN:

Vállalatok, hltközségek, intézmények, kávéházak, klubok és vendéglők 1000 lei	
Erdélyben	400 lei
Az öltiráltságban	500 lei
KÜLFÖLDÖN:	
Jugoszláviában	200 dinár
Magyarországon	25 pengő
Amerikában és a többi lengertentűli államokban	8 dollár

— A ZSIDÓ ÜNNEPEKEN NYITVA KELL TARTANI A MAGYARORSZAGI ÜZLETEKET. Budapestről jelentik: A 33-as bizottság elfogadta azt a rendelkezést, mely szerint pénteken, szombaton és a zsidó ünnepeken valamennyi üzletet nyitva kell tartani Magyarországon egész területén.

— A PALESZTINAI ZÖLDSEGTÉRMELES FEJLŐDÉSE. A palesztinai zsidó gazdaság zöldsegtérmelesi ága jelentékeny fejlődésen ment keresztül az utóbbi években, amidőn az arab terror megkísérelte a zsidó városok kiéheztetését. A Tenuva termelési szövetségét ma több, mint 80 százalékat dobja a piacra a palesztinai zsidó gazdaság által termelt zöldsegtérmelesnek. A Tenuva 1939. folyamán 10 ezer 200 tonna zöldsegtérmeles adott el. 1939. folyamán a palesztinai gazdaság zöldsegtérmelese 16 ezer tonnát tett ki az 1938. évi 14 ezer 500 és az 1937. évi 12 ezer 500 tonnával szemben.

SCHWARTZ MENYHÉRTNE

ORTH. ZSIDÓ Leánynevelő Intézet, internátus

Oradea, Episcopulilor G. minden igényt kielégít

Beiratások 1940—41 tanévre megkezdődtek. Kívánatra prospektus.

H-U-M-D-R

EJTŐERNYŐSÖK.
Egyik európai hadseregben, önkénteseket toboroztak az ejtőernyős erzek számára. Amikor a hírdemény megjelent, jelentkezett két zsidó is. Amikor a jelentkezők felállítottak sorba a kapitány előtt, az kijelentette, hogy zsidó nem lehet ejtőernyős. Amikor az egyik zsidó jelentkező ezt meghallotta, előállt a sorból és megkérdezte:
— Kapitány ur, miért nem lehetek ejtőernyős?
— Mert a zsidó az megbízhatatlan!
— Megbízhatatlan?! Talán azt gondolja kapitány ur, hogy nem fogom kinyitni az ejtőernyőmet?!

EGY KIRAKAT MIATT.
„Valahol Európában” egy könyvkereskedő díszítette a kirakatát. Es amikor készen lett vele, másnap meghűntették. A büntetéssel kapcsolatosan panaszkodik egy barátjának:
— Képzeld el, meghűntették azért, mert kitétem a kirakatomba két világhírű állami félti arcképet...
— Ezért meghűntették? Ezért dicseret járna...
— Igen, de kitétem a képek alá egy könyvet is.
— Milyen könyvet?
— Hugo Victor „Nyomorultak”-ját...

JÓN A MESSIAS!
A vilnai géon vezeklést fogadott és mint kéregető járt városról-városra. Egyszer az uton találkozott egy kocsival. A zsidó kocsis lát egy szegény gyalogló zsidót, megszólítja: álljon fél a kocsi. Mikor meglet a nap, a géon leveletet felsőkabátját és üt a fáliszban és tellinben és tanulása mélyedni, amint szokta. Nemokára megszólalt a kocsis:
— Szeretnék egy kicsit aludni. Talán helyet cserélhetünk, álljon ide a bakra, itt az ostar, a lovak ugy ismerik az utat, mint az Asré-jósvét, nem kell a vezetőköz tudomány.
A géon nem ellenkezett. Szívesen élt az alkalommal, hogy testi munkával is tehet jót egy lárdát embernek. A kocsis pedig lefeléült a kocsi belsejébe és elaludt. Így vonulnak be a város határába. Itt szembe jött egy zsidó, aki felismerte a vilnai géont, megdöbbenve szaladt vissza a városkába és uccán-téren kiabálni kezdett: „Jön a Messias!”. „Jön a Messias!”.

— Mi történi? — kérkék csodálkozva. Talán megholodult. A hírnök pedig lelkendezve magyarázta:
— Saját szememmel láttam a vilnai géont taliszban és tellinben a bakon ülni, a lovakat hajítani, hát ki ülhet a kocsiiban, ha nem a Messias?
Az egész község népe kiszalad a határába. Látják, hogy csakugyan igaz, amit a hírnök mondott. Dobogó szívvel közeledtek a kocsihoz és ott megpillantották városkájuk egyik kocsiját, amint édesen alszik és horkol.

BISMARCK ÉS BLEICHRÖDER.
Miódén 1871-ben Bismarck Jules Favre francia miniszterelnökkel a hadisarcról tárgyal, Gerson von Bleichröder bankár is jelen volt mint szakértő, Favre kétségbe volt esve az ötmillió frankos követelésén és hogy megvilágítsa az összeg hihetetlen nagyságát, megjegyezte, hogyha a polgári időszámítás kezdettől a jelen óráig folyton számálnának, akkor sem jutottak volna még eddig a számig.
— „O, — viszonzotta Bismarck — elől legyen nyugodt. Azért hoztam magammal ezt az urat — Bleichröderre mutatott — ő a világ teremtményétől fogva számlál.” (Mellékesen: akkor még nem kérdeztek a bankártól, hogy árja-e? Még Németországban sem!)

Kényelmes Pensió!
Elsőrendű or. kóser vendéglő és bodega
Gelbstein-nál, București
Str. Azilul de Noapte 12.- Telefon 392-15
Olcsó és pontos kiszolgálás

BUN DE IMPRIMAT.
„GRAFICA”, ORADEA

NÉPÜNK

Főszerkesztő: **Wasserstrom Sándor** ORADEA Felelős szerkesztő: **Leitner Zoltán**

A Whitechapel bombazáporban

A tízmillió London keserves napokat él át, elvégre a bombavetők ádáz támadása megremegette a világ legnagyobb városának lakosságát. Erre nem számított Disraeli, amikor megvette a világbirodalom alapjait. Nem gondolt arra, hogy a csoknem egy évezed óta zavartalanul fejlődő szigetországnak ilyen veszedelmei is lehetnek. De amikor Blériot átrepülte a La-Manche csatornát, abban a percben illuzoriussá vált a splendid isolation. A kelet-európai zsidóság, amikor a század elején hatalmas tolvamokban indult a tengerentútra, egyes kis csoportjaiban megállott a doveri kikötő előtt és le is telepedett a ködös Albion partjain. De a régi zsidó avizsítikus szokás szerint a nagyvárosokat kereste és Londonban mindjohban gyarapodott a Whitechapel zsidó tömege, a jórészt jiddist beszélő keleti zsidó, aki lassankint asszimilálódn kezdett. Nem olyan gyorsan, mint más európai államban, hanem az angol rideg mentalitásnak megfelelően ridegben fogadott polgártárs módján. Az angol nem bánta, ha letelepszik, de mert maga is jó kereskedő és kitünő üzletember, nem akart tért engedni és a bevándorolt zsidó nem is tudott az élet magasabb standardjának megfelelő elhelyezkedést találni.

A világháború és a rákövetkező husz esztendő nem sokkal javította a brit sziget zsidóságának helyzetét. Teljes polgári jogainak birtokában, a szabad versenyben lassan tudott csak érvényesülni és inkább az egészen kispolgár és félproletár életmódját tudta csak elérni. S ma ez a nem is nagyvámú zsidóság együtt szenved a többi angol polgárral és proletárral együtt a német bombavetők támadásai alatt. A szenvedés egyforma, csak az eredmény nem vonatkozik majd rá éppen úgy, mint a többi angolra. Mert mit nyerhet az angol sziget 45 milliónyi polgára, ha a támadás nem jár sikerrel? Megtartja egész hatalmas és öt világrészre kiterjedő hatalmas gyarmatbirodalmát. Mit kap a whitechapelji zsidó — ha a bombazápor minden testi és morális át is szenved? Megkapja talán a maga országát? Lesz-e akkor lehetőség arra, hogy Palesztina valóban zsidó lesz?

Ez a kérdés marad ma a világ zsidóságának jövőbe vetett reményének minden oldaláról, korunkbeli zsidókérdés gyapontjába. Minden népek hozhat megoldást a világpolitikai problémák megoldása. Lehet, hogy az új Európa kialakulásánál többé-kevésbé érvényesülni fog a népek örendelkezési joga és ha nem is hisszük el, hogy a népi kérdések likvidálásánál mindenki meg lesz elégedve, egy rétegről tudunk, amelynek lehetőségei olyan lehetetlenül kicsiny térre korlátozóztak, hogy en-

értést, ma a vén földrész legnagyobb részében velünk szemben nem tartja „lehetetlenek” ezt a kézenfekvő megoldást.

Csak egyet nem értük! Miért? Miért nem viseltetnek a világ népei megfelelő szimpátiával ezzel a meqoidási móddal szemben? Miért ellenszemes nekik a palesztinai önálló zsidó állam gondolata? Valamikor az olaszok is rokonszenvesnek találták ezt a megoldást. De tudunk más népekről is, amelynek vezetői Palesztinának, mint zsidó államnak telépítéséről a legnagyobb szimpátiával emlekeztek meg. Miért nem hallani most erről? Miért nem veszik elő ezt a kérdést is, a többi megoldandó között helyet foglalhatna annál is inkább, mert egyetlen egyet sem találunk égetőbbnek, mint épen a mi problémánkat. Milyen felelemelő tudat is volna, hogy azok a népek, amelyek „vendéglátók”-nak nevezik magukat a zsidókkal kapcsolatban, azok maguk velnek fel egy igen nagyarányú bevándorlás eszméjét. Mondjuk, egy tíz éves komoly tervet, amely megoldaná az ő számukra is a kérdést és nekünk zsidóknak a módot nyújtana arra, hogy ne legyünk meglátve, hanem szabad emberek egy szabad ország földjén.

Ne mondja senkisen, hogy ez a kérdés nem aktuális ma. Amia zsidótörvények vannak

a befogadó népek között, addig ez a kérdés nem veszi el sohasem időszerűségét.

A Whitechapel zsidósága is légvédelmi fedezékbe vonul. Értzi a háboru irtoztos szelét. Talán ma már a brit zsidóság is palesztinaiobb, mint valaha volt. Milyen jó s volna, ha Európa zsidóságának megadnák a szabad elvuldas jogát és kivirágzana belőle egy független, szabad Palesztina igazsága, amely a mai helyzetben régebb nem látomány többé, hanem érzékelhető valóságga kell mihamarabb válni!

A turnu-severini román-magyar tárgyalások

Két nép vezető diplomatái napokkal ezelőtt összeültek a kies dunai városban. Turnu-Severinben, hogy a közöttük levo ellentéteket tárgyalások utján egyengessék és olyan megállapodást létesítsenek, amelyek mindkét nép igényeit honorálja. A világ közvéleménye feszült figyelemmel tekint a tárgyalások színhelye felé. Az erdélyi zsidóság szívből kívánja, hogy a tárgyaló felek békésen állapodjanak meg, hogy a két kultúr nép továbbra is a nyugodt fejlődés irányában fejthesse ki áldásthözó tevékenységét.

A tárgyalásokkal kapcsolatosan a „Transkontinent Press” bécsi hírszolgálati iroda a következőket jelent: „Mialatt a román kormány a magyar javaslatokat tanulmányozza, az a benyomás, hogy a két állam felfogását egyelőre nehezen áthidalható szakadék választja el. Míg a román miniszterelnök nemrégiben kijelentette, hogy Románia kész átadni Magyarországnak kis határszéli területeket, hogy oda áttelepíthessék az Erdély központjában lakó magyarokat, addig a magyarok igen szkeptikusan itélik meg a lakosság cserét és olyan területi kívánságokat vetnek fel, amelyek, ha nem is követelik a „történelmi határok” teljes visszaállítását, mégis inkább történelmi, mint etnikai szempontból erednek. Az erdélyi magyarok számára a tárgyalások célja nem honfitársaik átköltöztetése, mert ők minden idegzsákkal köve vannak a földhöz, amelyet visszaakarnak szerezni. Viszont Erdély, Románia szempontjából nem határkérdés. Hanem a román nemzeti lét központi problémája.